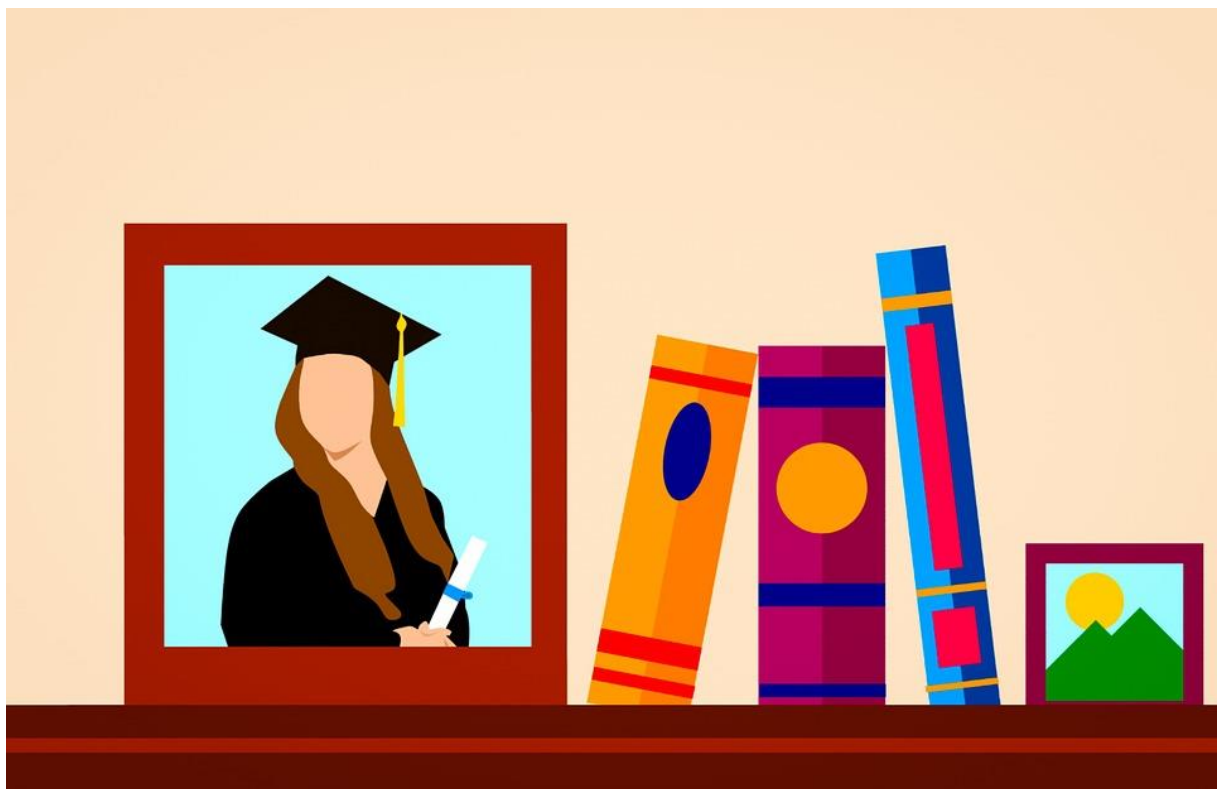

**Гендерний проект
«Діалог між
активізмом та
університетом»**

м. Київ

18-22 листопада 2016 року

Упорядниця: Аня Ланге

Учасники проекту:

Світлана Веденєєва, Алла Войтовская, Юлія Данилюк, Інга Дараселія, Юлія Зієберт, Квітослава Косарчин, Катерина Кострова, Тетяна Котенко, Ярослав Котенко, Роман Лексіков, Алла Максимчук, Тамара Марценюк, Дарина Мекшун, Юлія Мороз, Анна Мягих, Ольга Полякова, Юлія Сімонова, Дар'я Філіпенко, Олена Харченко.

Фінансування цього проекту відбувається за підтримки ДААД, Міністерства закордонних справ Німеччини в рамках проекту «Побудова співпраці у громадянських суспільствах в країнах східного партнерства та Росії»

DAAD

**Deutscher Akademischer Austauschdienst
German Academic Exchange Service**

Зміст

Про проект	5
План подій	6
Передмова <i>Тамара Марценюк</i>	7
Гендерна рівність у вищій освіті Німеччини: як в університеті втілювати політику рівних прав і можливостей <i>Тамара Марценюк</i>	8
Як можна викладати гендерне виховання? <i>Аня Ланге</i>	11
Передумови до структурного закріплення генд. проблематики <i>Юлія Зіберт</i>	14
Центр гендерної культури (Gender Culture Centre)	20
Музей жіночої та гендерної історії	22
Запорізький благодійний фонд «Єдність» за майбутнє»	23
Харківська платформа «Культура рівності»	25
Гендерний інформаційно-аналітичний центр «КРОНА»	25
ГЕНДЕРНІ ЦЕНТРИ ВНЗ України	
Миколаївський Національний університет ім. В.О. Сухомлинського	27
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль	29
Запорізький національний університет	33
Сумський державний університет	35
Лабораторія гендерних досліджень Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка	36
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка	38
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради	39
ГЕНДЕРНИЙ ЦЕНТР Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова	41
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка	43
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	44
ДВНЗ «Ужгородський національний університет» Центр гендерної освіти при Ужгородському національному університеті	45
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	48

Центр гендерної освіти Луцького національного технічного університету	50
Впровадження гендерної складової в навчальний процес у Луцькому інституті розвитку людини Університету «Україна»	53
Центр гендерної освіти Луцького педагогічного коледж у	56
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	58
Житомирський державний університет імені Івана Франка	61
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	64
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	67
Чернігівський національний технологічний університет	70
Магістерська освітня програма "Гендерні студії" в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка	71

Про проект

Ми будемо діалог між активістським і академічним середовищами, які займаються питаннями забезпечення гендерної рівності. Мета проекту – проведення семінару і видання журналу, в якому будуть опубліковані результати роботи. Формати зустрічей протягом проекту – виступи та дискусії у неформальній атмосфері. Ми запросили експертку із Німеччини - Юлію Зіберт, котра поділилася досвідом розвитку гендерних студій в німецьких університетах.

Питання, які обговорювались під час зустрічей:

- Як ми можемо поєднати наші дії/акції та дослідження із навчальним процесом?
- Чи потрібно нам створювати структури із гендерних питань при університетах? (переваги та недоліки)
- Чи існують в Україні чоловічі студії та чи нам вони потрібні?
- Як ефективно обмінюватися досвідом і результатами гендерних досліджень?
- Як має відбуватися взаємодія громадських організацій та ініціатив із гендерних питань та академічного середовища?

Приймали участь:

Майже 20 активісток і активістів, які займаються питаннями гендерної рівності.

Організаторки проекту:

Аня Ланге, лекторка ДААД в Київському політехнічному інституті, та Тамара Марценюк, к. соц. н., доцентка кафедри соціології Національного університету "Києво-Могилянська академія".

План подій

18.11.2016 14.00-17.00	Знаймство <i>Виступ:</i> Гендерні студії в Німеччині (Юлія Зіберт)
19.11.2016 12.00-17.00	<i>Тема:</i> Інституціоналізація гендерних студій <i>Виступ:</i> Інституціоналізація гендерних студій в Німеччині (Юлія Зіберт) <i>Питання для дискусії:</i> Чи доцільно інституціоналізувати гендерні студії в Україні?
20.11.2016 12.00-17.00	<i>Тема:</i> Чоловічі студії як складова гендерних студій <i>Виступ:</i> (Марина Герц) <i>Виступ:</i> Що таке чоловічі студії? Викладання чоловічих студій в Україні (Тамара Марценюк) <i>Питання для дискусії:</i> Чи потрібно викладати чоловічі студії в Україні? Чи доцільно залучати чоловіків до боротьби за гендерну рівність? Спільна вечеря 20.11.2016 в 17.30 в ресторані «Крендель» (вул. Павловська, 17)
21.11.2016 14.00-17.00	<i>Тема:</i> Активізм щодо забезпечення гендерної рівності vs. викладання гендерних студій в університеті <i>Виступ 14:00:</i> (Ніна Потарська) <i>Виступ 15:30:</i> (Надія Чушак) <i>Питання для дискусії:</i> Чим займається активістське середовище в Україні? Чи потрібна співпраця активізму і університету? Яким чином співпрацювати у викладацьких / студентських і активістських середовищах?
22.11.2016 14.00-17.00	<i>Завершальна дискусія:</i> Як ефективно обмінюватися досвідом і результатами гендерних досліджень? Як має відбуватися взаємодія громадських організацій та ініціатив із гендерних питань та університетського і академічного середовищ?

Передмова

Тамара Марценюк

Ідеї забезпечення рівних прав і можливостей втілюються не лише на політичній арені. Важливо працювати із громадською думкою «на місцях», у власних спільнотах і середовищах спілкування. Зазвичай, навпаки, аби привернути увагу політиків і політикинь до цінності гендерної рівності, постійно підключаються інші так звані «актори» - люди з освітянського середовища (зокрема, з університетів та так званого «низового активізму», громадського сектору. Інколи це можуть бути «два в одному», адже викладання гендерної тематики може поєднуватися із активізмом.

Тематика діалогу між різними актор(к)ами процесу втілення гендерної рівності – важлива хоча б задля того, аби різноманітна діяльність приносила результат. Ще у 2009 році у результаті свого дисертаційного дослідження «Інституційні засади регулювання гендерних відносин» я дійшла до одного із висновків: *«Аби процес регулювання гендерних відносин був успішним, необхідна наявність певного набору інституційних засад: комплексне залучення основних соціальних інституцій (як-от, держава, політика, наука, освіта, ЗМІ), запровадження інституційних інновацій, ґрунтованих на цінності гендерної рівності, та налагодження зв'язків між інституціями та іншими основними акторами процесів регулювання і дослідження гендерних відносин. Окрім того, соціологічні дослідження, які здійснюються в межах інституцій науки і освіти, становлять необхідну основу для вироблення відповідної гендерної політики, а також засіб для її подальшого моніторингу».*

Тому важливо говорити про діалог, у тому числі, між університетом і активізмом. Освітянське середовище і низовий активізм можуть стати у нагоді один одному. Фахова інформація, результати досліджень, гендерне виховання, залучення різних категорій населення, увага до так званих маргінальних груп – це далеко не весь перелік тих аспектів, у яких можуть співпрацювати університет і активізм.

Наш проект якраз мав на меті обговорити цей діалог, знайти точки дотику і критичні аспекти, які потребують розв'язання. Оскільки проект українсько-німецький, то ми залучили німецький досвід розв'язання питання гендерної нерівності, зокрема, у сфері освіти.

Гендерна рівність у вищій освіті Німеччини: як в університеті втілювати політику рівних прав і можливостей

*Тамара Марценюк, кандидатка соціологічних наук, доцентка кафедри соціології
Національного університету «Києво-Могилянська академія», гостьова професорка
Європейського університету Віадріна (Німеччина, 2014 р.)*

Німецька вища освіта користується чималою популярністю в усьому світі. Одна з її позитивних рис – це втілення на рівні окремих університетів політики рівних прав і можливостей. Чому це важливо? Освіта, особливо вища, є чинником, що забезпечує висхідну соціальну мобільність. Однаковий доступ до здобуття професій, засвоєння принципів гендерної рівності та недопустимості дискримінації під час здобуття освіти є основою для досягнення гендерної рівності також і у сфері праці. Тобто, університети також відповідальні за упровадження державної гендерної політики.

Політика гендерної пріоритетизації на прикладі Європейського університету Віадріни

Політика гендерної пріоритетизації може прийматися на рівні окремих університетів. Якщо вищий навчальний заклад поважає ідеї рівних прав і можливостей, то намагається не тільки де юре, а й де факто їх втілювати. Покроково запроваджуються основні механізми цього процесу. Передусім, Європейський університет Віадріни (ЄУВ) у 2011 році прийняв документ стосовно політики розмаїття. А в 2013 році було ухвалено концепцію так званого рівного ставлення, в основі якої лежить ідея гендерної рівності. Вона передбачає планування політики на певний період (2014-2017 роки) та специфічні кроки з часовими рамками і, що важливо, відповідним фінансуванням.

Але початком для впровадження політики гендерної пріоритетизації став збір даних, на основі аналізу яких були визначені сфери, де гендерна нерівність потребує нагального вирішення. У результаті досліджень це виявилися такі розповсюджені проблеми ринку праці як горизонтальна та вертикальна сегрегації, зокрема, скляна стеля для жінок при просуванні на вищі академічні посади. До речі, усі отримані дані повинні бути дизагредовані за статтю, аби на етапі оцінки результатів можна було простежити вплив політики на стан гендерної (не)рівності в організації.

Наступним кроком була побудова загальної стратегії, що містить чіткий план дій щодо впровадження гендерної пріоритетизації. Реалізація цього плану інтегрована у політику вузу. Зокрема, стратегія затверджується адміністрацією ЄУВ у погодженні з місцевим

органом освіти. Також важливо надавати підзвітність та оцінку результатів, аби моніторити виконання політики, аналізувати виклики гендерної політики та можливості для змін.

Що слід зробити для запровадження гендерної рівності в університеті

В Європейському університеті Віадрини було засновано окремий орган, відповідальний за забезпечення гендерної рівності – Раду рівних можливостей. Ця структура відповідальна за втілення заходів, що сприяють становленню гендерної рівності в університеті, моніторинг та оцінку результатів, проведення тренінгів та відповідного навчання з питань рівних прав і можливостей. Рада рівних можливостей втілює чотири основні складові гендерної пріоритетизації – планування, імплементацію, моніторинг та оцінку результатів.

Управління університету, представництво факультетів, президіум разом з відділом у справах сім'ї утворюють Раду рівних можливостей. Рада збирається двічі в семестр з метою оцінити роботу, що була проведена це певний період, підвести підсумки та на основі поточних результатів затвердити план на наступний період. Рада рівних можливостей курує ініціативи та заходи на гендерну тематику у рамках політики гендерної пріоритетизації. Зокрема, ЄУВ має менторські програми, ідея яких – підтримка жінок. Жінки на різних рівнях академічних посад курують жінок на нижчих академічних посадах. Менторська програма впроваджена на трьох різних рівнях: студентки, докторантки і постдокторантки, а також дослідниці. У рамках програми розроблені майстер класи для тих, хто бажає стати менторкою, надається інформаційна та ресурсна підтримка від університету. Далі менторки підтримують студенток або дослідниць порадами, спілкуванням по скайпу чи віч-на-віч, консультують і надихають.

По-друге, проводяться різноманітні тренінги на гендерну тематику для студенток і студентів усіх спеціальностей. Наприклад, розроблено майстер-клас із вживання гендерно нейтральної лексики для студентства із несупільних наук. Факультет культурології пропонує гендерні навчальні предмети, які може обирати студентство різних напрямків. Звісно ж, відбуваються навіть феміністичні фестивалі та конференції на гендерну і феміністичну тематики.

По-третє, відкрито окремі консультаційні центри щодо освіти без бар'єрів та рівних можливостей. В університеті функціонує більше десятка органів різного профілю, куди можна звернутися за порадою стосовно дотичних до рівних прав і можливостей питань: відділ по роботі з сім'ями), структура, що відповідає за включеність та різноманіття, відділ із працевлаштування та менторства тощо.

Систематична робота в межах університету проводиться у таких напрямках як координація персоналу (призначення на посади, рівна оплата праці, підвищення кваліфікації, покращення умов праці), розвиток досліджень і наукових розробок (стипендії та можливості для науковців і науковок), надання консультацій, пояснення ключових компетенцій у гендерній політиці та політиці різноманіття у центрі кар'єри, проведення тренінгів для викладацького персоналу щодо питань рівних прав і можливостей, робота із ЗМІ тощо.

Оскільки пройшло лише кілька років з початку впровадження політики гендерної пріоритетизації в Європейському університеті Віадріни, про певні очікувані результати ще ранувато говорити. Але навіть сам факт уваги до гендерної тематики з боку адміністрації університету не може не радувати. Причому ця увага не обмежується поодинокими навчальними курсами у вигляді індивідуальних ініціатив викладачок. Натомість гендерні питання пріоритетизовані в інші важливі складові функціонування університету, зокрема, доступ до ресурсів. І що важливо – нерівності не обмежуються лише гендерними, а стосуються інших дискримінацій.

Джерела:

1. Брильова А., Марценюк Т. Особливості політики гендерної пріоритетизації у вищій освіті : досвід Німеччини для України // Гендерна парадигма освітнього простору. – 2016. – № 3/4. – С. 78-88.
2. Марценюк Т. Гендерна рівність у вищій освіті Німеччини: як втілюють політику рівних прав і можливостей // Повага: кампанія проти сексизму. – 23 вересня 2016 р.

Як можна викладати гендерне виховання?

Аня Ланге

Переклад Юлії Метки

Під час проекту ми зіткнулися з питанням про те, як можна було б викладати гендерне виховання у школах та університетах. Хто повинен це робити? Після палкої дискусії стало зрозуміло, що все не так просто, як здається.

Аби насправді щось реалізувати, щоб пояснити ключові поняття, я повинна це “щось” ґрунтовно проаналізувати. Найкращим способом буде зайнятися питанням про те, як взагалі виникають упередження. З якого дива жінка має бути красунею? Чому чоловіку не дозволяється показувати свої слабкості? Звідки прийшло це?

Важливо розуміти, що школа та університет - це навчальні заклади, які інтегруються в життя дитини, коли їй виповнюється 7 років. Тим не менш вирішуючими є попередні сім років: як поводить себе батьки? Чи робить працююча мама ще й всю хатню роботу, в той час як тато лежить на дивані й дивиться телевізор, замість того, щоб допомогти?

Все це викарбовується в свідомості дітей. Звичайно, дитина сприймає побачене вдома як норму. Як не крути, батьки постають перед нами першим прикладом. Не пізніше, ніж у дитячому садку, коли дитина зіштовхується з іншими дітьми, утворюється міні-спільнота, в якій розподіляються та граються ролі. Чому ляльками граються лише дівчатка? Чому хлопчик був би висміяний, якщо б він теж грався лялькою?

Соціальні структури є відносно закоренілими та змінюються дуже повільно. Скандинавські країни представляються багато в чому передовими, там обирають заявку на роботу виключно за кваліфікацією, а не за статевою приналежністю. Тоді давайте бути чесними: те, що на мікрорівні відбувається з нами в дитсадку – теж саме відбувається на макрорівні в суспільстві. Чоловіки отримують більш оплачувану роботу. Жінки часто не приймаються на роботу через можливість завагітніти. Жінка, особливо в Україні, яка хвалиться своїми красивими представницями, повинна відповідати певному ідеалу. Якщо не відповідаєш, тебе відкидають з суспільства. Смішно. По-іншому.

При цьому, і це є особливе призначення гендеру, кожен може бути таким, яким він хоче бути. Хлопцям також дозволяється вдягати спідниці (що засуджується лише на соціальному рівні, тому що, за словами Тамари Марценюк, з цим асоціюються ієрархічно нижчі особи, а саме - жінки). До того ж, це достатньо пізно - починати викладати гендер у школах та університетах. Проте, можна спробувати дати поштовх до роздумів. Якщо цікавишся гендером і, як я, з цим виріс, то стоїш часто перед класом і хочеш кричати: це ж все так просто! Слухайте й повторюйте це! Готово! Але не все так просто.

Яскравий приклад гендерного стереотипу, що зустрівся в німецькому універмазі:
Дитина може навчитися куховарити “як мама”. Джерело: Pinkstinks

Нижче викладені деякі ідеї про те, як я намагаюсь стимулювати до роздумів :

- Реклама. Кожен день ми оточені рекламою. Всюди: на вулиці, на телебаченні та в різноманітних журналах нас зустрічає реклама. Часто різниця між сексі та сексизмом дуже незначна: коли напівроздягнена дама рекламує годинники. Як це все взаємопов'язане? Хіба це не змушує відмовитись від годинника? Що це робить з нашим уявленням щодо жінок, коли ми бачимо таке? Все це є питання, які можна прив'язати до реклами. Задаватись питанням, чому так виходить? Як до цього дійшло? Чому ми сприймаємо це як норму або чому щось інше ми сприймаємо як ненормальне?

Приклад сексистської реклами. Джерело: Pinkstinks

Повсякденні предмети. Я охоче приношу з собою упаковку прального засобу і запитую у студентів, чого тут написано „шановна пані“. Якою буде реакція, якщо чоловік візьме до рук такий пральний засіб? Чи подумають вони: “Це тільки для жінок“?

Кіндер-сюрпризи, іграшки і навіть просто їжа – більшість поділена на рожеве і блакитне. Звичайно, рожевий для дівчаток, а блакитний для хлопчиків. В іграшкових магазинах вже існують цілі полиці під назвою «Як матуся», де можна знайти іграшковий пилосос. З цим можна добряче посперечатися. Виключно матуся має прибирати? І чому тато ні?

Предмети повсякденного використання проявляють гендерну стереотипізацію. Чіпси у рожевій упаковці – солодкі, у блакитній – гострі. Що на перший погляд здається не таким вже і дивним, але насправді звучить так: справжній чоловік їсть гостру їжу, а справжня леді любить солодке. Чому нас так обмежують? Чому жінці не дозволено куштувати гостру їжу?

Гендерна стереотипізація діє глибоко в нас і вона пов’язана з вихованням, прикладами та оточенням. За одне заняття ми не зможемо нікого докорінно змінити. Що ми можемо, так це закликати до роздумів.

Багато людей в Україні замислюються про гендер. Є музей, багато центрів та ініціатив, які ми хочемо вам представити у цій збірці. Ви всі можете бути сконтактовані щодо гендеру в Україні.

Щиро дякую всім за вашу тяжку роботу і за те, що заклали багато життєвої сили в ці ініціативи. Це показує багатогранність України і те, як багато чудових ініціатив в ній є.

Передумови до структурного закріплення гендерної проблематики

Юлія Зіберт

Перекладено Вікторії Билицької

В основі розвідки лежить логічна передумова, що не існує гендерно-нейтральної реальності, а правила, які регулюють реальне життя, по різному впливають на жінок і чоловіків.

Якщо гендерне питання має стати загальноприйнятою соціально-політичною метою, яку реалізують та за якою живуть у всіх сферах, то такі заходи не можуть бути просто збігами, які залежать від часткового або повного залучення до благодійної роботи окремих суб'єктів.

Закріплення у системі права

Визначальним фактором є закріплення в системі права принципу гендерної рівності і разом з цим можливість посилається на різні міжнародні, національні і внутрішні правові основи. У Німеччині, передусім, діє принцип захисту права, таким чином, у випадку порушення існує можливість затребування таких прав через судовий процес.

Визначальним у Німеччині є також і те, що в разі порушення прав надається не тільки захист, але й те, що у випадку позову про гендерну рівність керуються активною позицією, яка гарантує систематичне прийняття до уваги різних факторів, що впливають на життєві ситуації й інтереси жінок і чоловіків.

Це означає обов'язок держави у проведенні активної та ефективної політики в сфері гендерної рівності: "Чоловіки і жінки мають рівні права" (стаття 3, пункт 2 рядок 1 Конституції) і держава бере на себе чіткі беззаперечні зобов'язання сприяти "фактичній реалізації рівних прав між чоловіками і жінками" та "працювати в напрямку усунення існуючих недоліків" (ст. 3 п. 2 рядок 2 Конституції).

У зв'язку з цим, встановлення гендерної рівності є невід'ємною частиною політичних дій Федерального уряду у всіх сферах політики.¹ Інші основи закріплені також у сфері допомоги дітям та неповнолітнім.²

¹ § 4 абз.1 Федерального Закону рівності - усунення та запобігання дискримінації за ознакою статі та сприяння забезпеченню рівності та поєднування роботи і особистого життя, застосування всеохоплюючого основного принципу у всіх сферах прийняття рішень і відповідальності служб та відомств в рамках Федерального Закону рівності або § 2 порядку виконання конституції - все засоби федерального уряду мають керуватися основним принципом рівності чоловіків і жінок у здійсненні всіх політичних, законодавчих та адміністративних заходів федерального уряду.

² § 9 № 3 SGB VIII. "При виконанні робіт у сфері допомоги дітям і підліткам мають буди враховані різні життєві ситуації дівчаток і хлопчиків, має бути усунена дискримінація та заохочується рівність між дівчатками і хлопчиками

Традиційні та структурні підходи

Але як правам знайти свій шлях у правовій системі? За права потрібно боротися у багатьох відношеннях. Потрібен рух, який прокладе шлях для політичних, наукових і культурних дискусій, розробки стратегій та заходів. Фемінізм рішуче проклав цей шлях з метою гендерної рівності. Навіть сьогодні часто помилково під гендерною рівністю розуміють фемінізм. Жіночий рух, в свою чергу, пов'язаний своїм корінням з дуже давньою традицією громадських і політичних рухів.

Мова – відображення мислення і культури

Гендерно-нейтральна мова використовується у Німеччині протягом багатьох років. У багатьох європейських або федеральних політичних програмах дотримання гендерного підходу – як і в реалізації проекту, так і у мові – є обов'язковим. Насправді, лінгвістичні регуляції все більше і більше беруться до уваги під час використання мови, проте, найширше, в наукових колах.

Реальність формусь обов'язки

Те, що рівність чоловіків і жінок закріплена в Німеччині на правовій основі та має довгу політичну традицію, не повинно приховувати той факт, що дискримінація все ще залишається частиною повсякденного життя. Навіть у робочих відносинах, де насправді має бути правовий захист, широко поширена

дискримінація жінок на робочому місці шляхом гірших перспектив кар'єрного зростання, нерівність заробітної плати і сексуальні домагання на робочому місці. Необхідні подальші зусилля для того, щоб вимагати і забезпечити дотримання існуючого права.

Як можливо «ввести» тему?

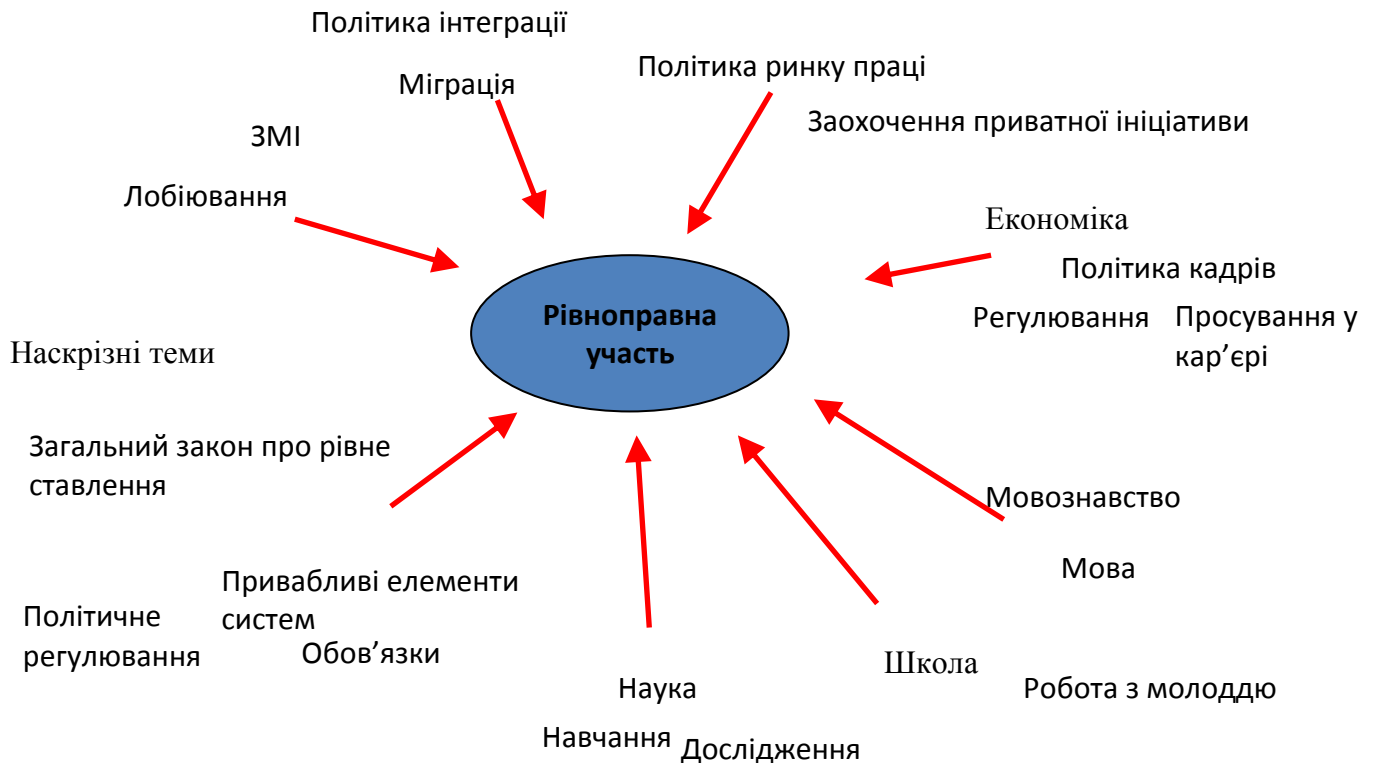
Щоб інституціоналізувати гендерну рівність потрібні кілька факторів і умов. Звичайно, повинні бути враховані відповідні вихідні умови і культурні контексти, в яких повинні бути закріплені гендерні аспекти, наприклад: *Як і які терміни визначені (наприклад: фемінізм)? Чи мають вони негативну конотацію чи цілком нейтральні? Якими є структури громадянського суспільства і руху, на основі яких традицій можуть бути*

збудовані? Де знаходяться «ключі», потрібні відправні точки і ключові актори / моделі, які є загальновизнаними? Які теми у відповідній країні або контексті є "легкими" та можливо взяти на озброєння з найменшим спротивом, проти чого існує (ще й досі) великий спротив?

Рамкові умови

- На всіх рівнях прийняття рішень має бути висловлене визнання гендерної рівності, на що, в свою чергу, можуть в подальшому опиратися інші суб'єкти. Працюючи на оперативному рівні потрібні правові основи, легітимність для дій.
- Важливо відзначити соціальне значення: у випадку з гендерною рівністю йдеться не "тільки" про фемінізм і "кілька маргінальних груп", а що це - справа кожного.
- Потрібна відповідні "мовленнєві засоби" та інформаційна політика, за допомогою якої можливо буде передати основні сигнали гендерної рівності, зрозумілі та чіткі для всіх
- Мають бути надані **ресурси**, щоб спиратись не тільки на активність волонтерів та волонтерські ініціативи, а й забезпечити системну роботу та відстеження тематичних питань шляхом: а) створення відомств / функцій; б) створення комітетів; в) проведення наукових досліджень; г) фінансування наукових досліджень і навчання; д) сприяння проектам; е) розгляд теми у сукупності міждисциплінарних зв'язків з іншими темами; ж) спрямовані на це форми вираження у мові;
- З метою врахування специфіки певних сфер та «спрощення» для конкретних дій, важливо відповісти на питання: що означає гендерна рівність у визначеному контексті? Наприклад, на етапі заснування компаній: Жінки створюють компанії інакше, ніж чоловіки? І якщо так, то що це означає для підтримки приватної ініціативи? Чи підходять існуючі пропозиції та структури, чи потрібні нам додаткові кошти, щоб полегшити на початку приватну ініціативу само зайнятих жінок? Або, яка ситуація з політикою і інтеграції? Які гендерні аспекти існують в різних культурах і що це означає для інтеграційних підходів? Чи досить глибоко розглянуті ці аспекти? Найперше, потрібні емпіричні дослідження з метою створення підґрунтя для дій на політичних рівнях прийняття рішень та для суб'єктів-учасників.

Наведене нижче графічне зображення демонструє, що гендерну рівність можливо досягти лише тоді, коли вона загальноприйнята на всіх рівнях і у всіх видах діяльності. Інформація на зображенні не претендує на виключну повноту.

Під час реалізації неодноразово проявляють себе так звані **"камені спотикання"** і **базові питання**.

Вкрай важко вдається (в деяких колах і зовсім не вдається) сформулювати загальне розуміння цього **терміну**.

- Шляхом вживання повсякденного терміну багато хто відчуває себе ніби у зоні комфорту, називаючи себе "експертом/-кою", та посиляється на свій власний досвід ("якби це було дискримінаційним, я б помітив, так") – проте це нерідко стосується жінок, які не піддаються дискримінації або не сприймають її свідомо. Разом з тим звинувачують інших жінок у надмірно чутливій реакції.
- **Стереотипи** і забобони сильно вкорінені, бракує готовності їх переосмислити перед усім тоді, коли через переосмислення або відволікання змушені відмовитися від безумовних прав / привілеїв.
- Деякі підходи, спрямовані на забезпечення рівності, критично обговорюються та оцінюються деким як контрпродуктивні, оскільки особливе ставлення викликає відчуття слабкості (ключове слово: **жіночі квоти**).
- Підхід, що має закріпити тему у формі **наскрізного питання**, про яке завжди та на всіх рівнях, з усіх сторін пам'ятають, має бути стратегічно правильно продуманий. Попри все на практиці цю тему часто розглядають як "небогу".

Наскрізні питання, як правило, не сприймаються серйозно.

- Введення **позиції співробітника з питань рівності** відповідає правильному уявленню, що існує певний спеціалізований орган або підвідомча інституція, яка систематично займається відповідним питанням. Однак, багато хто не бере на себе відповідальність - "цим дійсно вже займається хтось, я не повинен турбуватися про це".

Гендерна рівність у контексті власного розвитку

Шукаючи в даний час шляхи впровадження гендерного підходу та його інституціоналізації, в першу чергу постає питання бачення, цілей або способів. Яким чином можливо та варто подати гендерну рівність? Для того, щоб знайти відповідні та реалістичні підходи, постає питання:

Як показати вже існуючу гендерну рівність?

- У деяких сферах та колах можливо висловити більше терпимості та сприйняття до певних тем та аспектів. Таким чином, на противагу забобонам, вдається розбудити цікавість. Пробуджується готовність до діалогу, відбувається діалог.
- На лінгвістичному рівні у деяких колах враховуються форми обох статей. Існують правила використання мовленнєвих форм, які можливо перевірити у довідниках.
- У деяких контекстуальних випадках можливі навіть певні свідомі рішення (наприклад, вибір професій дівчат і молодих жінок).
- Чи існують формати (майстер-класи, семінари, інші заходи), які спонукають суб'єктів відмовитися від традиційних ролей шліхом цілеспрямованої нетипової поведінки.
- Є багато фахових контактних та консультаційних центрів для постраждалих, зацікавлених та фахівців у цій сфері.
- Існують індивідуальні програми сприяння та розвитку.
- За наявності достатніх ресурсів стають можливими диференційовані фахові дослідження у сфері гендерної рівності
- Гендерна експертиза компетенцій стала частиною навчальних програм в системі освіти.
- Стає можливою рівна участь у професійному житті (платня, можливості для кар'єрного зростання). Існують компанії, які неухильно дотримуються цих принципів та роблять їх загальновідомими.

Які стратегії та заходи імплементації приведуть до бажаної мети?

Важливо та можливо,

- сформувати лобі, що у своїй більшості буде міждисциплінарної спрямованості і стосуватиметься всіх сфер (політики, освіти, економіки, культури), а також спеціальностей (соціологія, освіта, економіка, право і т.д.). Можливо розпочати з невеликих робочих груп, гуртків, професійних заходів або спільної громадської роботи;
- варто скористатися різними форматами (воркшопи, семінари, публікації / листівки, короткометражні фільми і т.д.), різним мисленням і поведінкою;
- запропонувати та будувати аргументацію на основі даних та фактів, створюючи тим самим фактичне підґрунтя;
- залучати приклади відомих людей (акторів / актрис, чоловіків та жінок політиків) і використовувати їх у якості «ключової людини» та мультіплікаторів;
- шукати шляхи фінансування (ЄС, міжнародні фонди);
- створити систему стимулювання (ідеї про конкуренцію).

Girl's day (Жіночий день)

Прикладом ефективного і дієвого публічного заходу, який у Німеччині дуже позитивно сприймається суспільством, став "жіночий день" і навіть "чоловічий день". У цей день дівчата знайомляться з професіями, якими вони тільки через усталені гендерні ролі не цікавляться, наприклад, у сфері електротехніки, промислової механіки тощо. Захід можливо проводити в школах або коледжах у невеликих масштабах і з невеликим бюджетом, але можливо провести його великим під егідою місцевих компаній та представництв. Залучати компанії досить легко, особливо ті, які принципово прагнуть поповнити свої кадри жінками. Коли про професії розповідають не тільки теоретично, але й є нагода попрацювати у тій чи іншій ролі практично, на обладнанні, така подія стане також цікавою для преси і привабливою для широких кіл відвідувачів. Формат події може бути реалізований у багатьох місцях (у той же день і у той же час).

Висновки

Насправді не існує того одного, правильного, шляху до гендерної рівності. Важливо адекватно оцінювати власні можливості для того, щоб встановити цілі так, щоб уникнути великого розчарування. Варто орієнтуватися на такі теми та на тих діячів, за допомогою яких легко досягти меті, та схилитися до міжнародних тенденцій і наукового аналізу. Змінити системи і компанії - важливе завдання, але воно може легко привести до внутрішнього вигорання. Доцільно розробити формати, які легко реалізувати і моделювати, які дозволять залучити велику кількість учасників. Ці формати, таким чином, мають перспективи стати інституціоналізованими у якості постійного елементу структури. Всім учасникам та ініціативам бажаю удачі!

Центр гендерної культури (Gender Culture Centre)

Адреса: Харків, Московський проспект, 124-а

Часи роботи центру: вівторок-неділя, 10.00-19.00

Контакти: +38 (050) 608-66-64 +38 (057) 756-56-62

genderculturecentre@gmail.com

Контакти / контактна особа: Ісаєва Тетяна

Інтернет адреса: <https://genderculturecentre.org/>

Рік створення: проект «Центр гендерної культури як інноваційний центр інтерактивної гендерної освіти» реалізується у Харкові з 1 січня 2016 за підтримки European Endowment for Democracy.

Метою проекту є створення та налагодження в Харкові діяльності постійно діючої інноваційної структури, що системно працюватиме в сфері неформальної гендерної освіти для дорослих, в основі якого лежить ідея Long Life Learning – навчання протягом життя.

Проекти:

«GENDERMUSEUM»

Мета проекту – розвиток першого та єдиного в Україні інтерактивного гендерного музею як майданчика для апробації інноваційних форм гендерної просвіти.

ФОРУМ-ТЕАТР

Мета проекту – допомога в пошуку шляхів вирішення проблеми чи виходу зі складної життєвої ситуації.

ВІДЕОПРОЕКТ «ВІДКРИТИЙ МІКРОФОН»

Мета проекту – створення та просування у медійному просторі гендерночутливих продуктів, що несуть у суспільство ідеї гендерної рівності та недискримінації.

АРТ-ПРОЕКТ «ЖІНОЧІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ХАРКІВЩИНИ»

Мета проекту – відновлення забутих та ненаписаних сторінок історії Харківщини.

СІМЕЙНИЙ КОВОРКІНГ «ДИТЯЧА ПЛОЩАРТКА»

Мета проекту – просування ідей гендерної рівності через налагодження діалогу дітей та батьків засобами творчої комунікації.

ЛАБОРАТОРІЯ КРЕАТИВНИХ РІШЕНЬ «ТВОРЧИЙ ВІВТОРОК»

Мета проекту – розширення можливостей жіночого лідерства, жіночого впливу та ролі жінок в об'єднанні громад на місцях, стратегічного планування, проведення кампаній

громадського лобіювання, пошуку та залучення коштів, формування команди однодумців, взаємодії з місцевою громадою та ЗМІ.

АРТ-ПРОЕКТ «ВОНИ БУЛИ ПЕРШИМИ»

Мета проекту – створення виставки, що розповідатиме про жінок, які стали першими в історії людства в різних сферах життєдіяльності суспільства, у різних культурах та країнах.

Жінки в ІТ

Мета проекту – підвищення рівня поінформованості учнівства ЗНЗ м. Харкова щодо можливостей та перспектив жінок в сфері ІТ

ШКОЛА ТРЕНЕРСТВА «GENDER SCHOOL»

Школа тренерства «Gender School» – є унікальним проектом неформальної освіти, який базується на принципі навчання «рівний-рівному» та педагогіці пригнічених. Також школа підтримує ідеї LLL (Life Long Learning), відкритого простору, простору дружнього до дітей та тварин.

Музей жіночої та гендерної історії

Музей жіночої та гендерної історії – український нестационарний спеціалізований музей, створений 2008 року в Харкові з метою гендерного просвітництва й інформування, сприяння укріпленню культурних зв'язків між Україною й іншими країнами, консолідації жіночого руху, приверненню уваги до жіночої та гендерної проблематики журналістської спільноти та широких кіл громадськості.

Музей збирає та зберігає експонати, що демонструють процес гендерного конструювання та маніпуляцій, що відбуваються у суспільстві.

Проектом передбачено проведення інтерактивних екскурсій у Gendermuseum, відвідування та використання у навчально – виховному процесі віртуальних експозицій на www.gendermuseum.com, організація пересувних виставок – проект «Музей на колесах».

Колекція музею нараховує понад 3000 найрізноманітніших експонатів, зібраних в Україні та переданих із різних країн світу. Це книжки та сувеніри, фотографії та малюнки, друкована продукція та значки, дитячі іграшки, відео, особисті речі гендерних активісток та активістів, шкільні підручники, предмети побуту тощо.

Контакти / контактна особа: директорка музею Тетяна Ісаєва

Gendermuseum в Інтернеті:

gender.at.ua

gendermuseum.com

www.genderculturecentre.org/

[SaveGenderMuseum.com](https://www.facebook.com/savegendermuseum)

<https://www.facebook.com/savegendermuseum>

Контакти:

+38-050-403-13-25

gender.museum@gmail.com

Інтернет-адреса: www.gendermuseum.com

Запорізький благодійний фонд «Єдність» за майбутнє»

Заснований у 2004 році.

Гендерна рівність – один із основних напрямків роботи Запорізького благодійного фонду «Єдність» за майбутнє».

Основна діяльність команди фонду спрямована на збільшення кількості жінок у владі на тих рівнях, де приймаються важливі рішення, а також підвищення активності жінок у суспільних процесах через проведення інформаційних кампаній, організацію навчальних семінарів, круглих столів, форумів та інших заходів з гендерної тематики.

Після виборів до місцевих органів влади фонд здійснює моніторинг результатів виборів на предмет гендерної складової, аналізує ситуацію з гендерною рівністю та публікує результати досліджень у буклетах, які поширюються в місцевих органах влади Запорізької області та серед громадськості. Фонд «Єдність» за майбутнє» активно бере участь у міжрегіональних і всеукраїнських заходах щодо гендерної рівності.

Фонд реалізував гендерні проекти: «Впровадження стандартів гендерної рівності та боротьба з дискримінацією» у партнерстві з Запорізькою обласною асоціацією жінок-депутаток місцевих рад за підтримки Фонду сприяння розвитку демократії посольства США в Україні (2010 – 2011 рр.), 5 проектів у партнерстві з Жіночим Консорціумом України: «Розбудова стратегії участі жінок на місцевих виборах» (2013 р.), «Розробка стратегії щодо участі жінок у місцевих виборах 2014 року» (2014 р.), «Гендерний моніторинг парламентських виборів 2014 року» (2014 р.), «Зимовий проект в Україні» (2015 р.), «Гендерний моніторинг місцевих виборів 2015 року в Україні» (2015 р.).

Зараз Запорізький благодійний фонд «Єдність» за майбутнє» реалізує проект «Підвищення видимості жінок та боротьба з гендерними стереотипами у національній та місцевій політиці України» у партнерстві з Національним Демократичним Інститутом за підтримки уряду Швеції (з серпня 2015 року).

Одними з успішних проектів були підписання Меморандуму про співпрацю між політичними партіями та громадськими організаціями 18 вересня 2015 р. та найбільша кількість жінок-кандидаток у Запорізькій області в обласні ради (34%) та міські ради обласного значення (37%) на місцевих виборах 2015 р.

Запорізький благодійний фонд «Єдність» за майбутнє» надає консультативну підтримку жінкам-депутаткам у створенні міжфракційних груп і визначенні напрямків їх роботи. В Запорізькій області вже створено 12 міжфракційних груп «Рівні можливості» в місцевих радах різних рівнів – обласній раді, міських, районних, селищних і сільських.

Контакти:

69006, м. Запоріжжя, проспект Соборний, 193

Тел.: (061) 236-70-00, 068-221-22-80, 099-980-32-08, факс: 213-29-70

E-Mail: zbf.ednist@gmail.com

Facebook: ZaporizhzhiaCharitableFoundationYednistZaMaibutne

Web-site: www.ednist-fond.com.ua

Харківська платформа «Культура рівності»

Заснований у 2016 році.

Харківська платформа «Культура рівності» створена громадськими організаціями з метою об'єднання зусиль щодо пропагування культури гендерної рівності та формування суспільства, вільного від проявів будь-якої дискримінації. Це відкрита громадська ініціатива, яка об'єднує 15 громадських організацій, серед яких – Центр гендерної культури, Гендерний інформаційно-аналітичний центр «КРОНА», ХГНО «Сучасна Жінка», НДО «Агенція змін «Перспектива», Асоціація молодих сімей «АММА», БО «БФ «Добробут України»», ГО «ЕдКемп Україна», ГО «Жіноче об'єднання «Беркана», Kharkiv Observer, Всеукраїнський Клуб Успішних Жінок «Жінки України», Громадська Організація «Харківське Жіноче Об'єднання «Сфера»», Фондація Регіональних Ініціатив, ГО "Центр прав людини "Древо життя", Ініціатива “Усвідомлене дорослішання” та ВГ “Основа” .

Просвітницьку та інформаційну діяльність платформи зосереджено в різноманітних заходах, зокрема тренінгах, круглих столах, масових акціях, дискусійних майданчиках.

Контакти:

Координаторка Платформи: Дар'я Нагаївська

Facebook @kulturarivnosti

Гендерний інформаційно-аналітичний центр «КРОНА»

Громадська організація «КРОНА» пройшла три основні етапи свого розвитку, гармонічно прямуючи від одного до іншого. У 1996 році ініціативною жіночою групою був створений «Материнський центр «Крона». У 1999 році організація переросла в «Жіночу організацію «Крона». 2010 року почався новий етап розвитку – організація перетворилася на «Гендерний інформаційно-аналітичний центр «КРОНА», який наразі об'єднує гендерних дослідниць і дослідників, активістів і активісток з усієї України.

Гендерний інформаційно-аналітичний центр «КРОНА» – громадська організація, мета діяльності якої – сприяти утвердженню в українському суспільстві демократичних цінностей, справедливості, і передусім – гендерної рівності. Робота переважно інформаційно-просвітницька й охоплює кілька напрямів.

Проекти:

Дистанційний онлайн-курс – це спеціальна гендерна освітня програма (реалізується з 2011 року) для журналісток / журналістів та студентства журналістських відділень і факультетів українських вишів, що сприяє формуванню гендерної компетентності та гендерної чутливості, виробленню навичок створення гендернокоректних медіа-продуктів.

Центр веде активну видавничу діяльність. З 2003 року виходить друком та в електронній версії **науково-публіцистичний гендерний журнал «Я»**. Протягом року світ бачать 2-3 нові номери.

Власно створені книжки – посібники для освітян та журналістської спільноти, дослідницькі звіти, аналітичні та довідникові матеріали – видаються раз на 1-2 роки.

Намагаючись об'єднати зусилля кращих фахівчинь і фахівців з гендерної проблематики, «КРОНА» створила **Гендерну експертну платформу (ГЕП)** – неформальне об'єднання представниць й представників наукової спільноти (різних напрямів наукового знання) та активістського простору, які у 2009 році на громадських засадах скоординували свої зусилля для спільного продукування експертних суджень та оцінок відносно гендерних зрушень в українському суспільстві, шляхів вирішення тих чи інших гендерних проблем, дискусійних аспектів гендерної проблематики.

Жінки – це 50% успіху України

Проект організовано за сприяння National Democratic Institute (США, представництво в Україні) і фінансової підтримки Уряду Швеції та реалізується командою ГІАЦ «КРОНА».

Основна мета – підвищити кількісне представлення, сприяти розширенню ролей і впливу жінок на прийняття рішень у регіональній політиці, а також долати стереотипи у суспільному сприйнятті жінок у політиці.

Контакти:

E-Mail: center.krona@gmail.com

Інтернет-адреса: <http://krona.org.ua/>

ГЕНДЕРНІ ЦЕНТРИ ВНЗ України

Миколаївський Національний університет ім. В.О. Сухомлинського

На сьогоднішній день однією з пріоритетних задач в процесі виховання відповідального, гуманного громадянина є створення засобів та механізмів подолання гендерних стереотипів. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського працює над розробкою низки заходів, спрямованих на вирішення гендерно-дискримінаційних питань.

При кафедрі політології функціонує гендерний дискусійний клуб «Гендерна перспектива». Керівниця – кандидатка політичних наук, доцентка Ворчакова І. Є. Заходи проводяться у формі тренінгів, дискусій, семінарів, конференцій. Традиційним для клубу стало щорічне засідання (у період з 25 листопада по 10 грудня) на підтримку акції «16 днів проти гендерного насилля». Обговорюються наслідки та шляхи подолання цього дискримінаційного явища.

В рамках співпраці кафедри політології МНУ імені В. О. Сухомлинського та Сумського державного університету на базі Інституту історії, політології та права командою проекту «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками у ВНЗ» проводяться тренінги з планування діяльності ініціативи «Університет – заклад, дружній до сім'ї». Тренінги відбуваються з метою відпрацювання навичок, необхідних для розроблення та втілення різних форм ініціативи «Заклад, дружній до сім'ї». В таких тренінгах беруть участь не тільки студенти, але й співробітники та адміністрація як нашого так і інших Миколаївських університетів. Такі заходи дозволяють розширити спектр дружніх до сім'ї ініціатив у стінах ВНЗ. Як наслідок при університеті відкрили дитячу кімнату для дітей молодих матерів-студенток закладу.

Спеціально для політологів викладається гендерноорієнтований курс «Гендерна політика». Для більш ґрунтовного вивчення предмету доцентом кафедри політології Ворчаковою І. Є. виданий одноіменний навчальний посібник. Цією ж вченою видана монографія «Жіночий рух у суспільно-політичному житті України».

Кафедрою політології на порядку денному стоїть питання гендерного виховання студентів. Відповідно, в планах захисту дипломних робіт обов'язково передбачаються праці з гендерної проблематики. Так, на сьогоднішній день маємо успішно захищені на відповідну тематику роботи.

Доцент Ворчакова І. Є. з жовтня 2016 року бере участь у Проекті «Побудова жіночого політичного лобі в Україні», що впроваджується Всеукраїнською організацією «Жіночий консорціум України» за підтримки Демократичного Фонду ООН - The United Nations Democracy Fund. Студенти підключаються до виконання завдань в рамках цього проекту. Зокрема брали участь у соцпроекті «Дослідження громадської думки з питань участі жінок у політичних процесах». Виспунали як респондентами, так і інтерв'юєрами. Сьогодні студенти-політологи працюють над науковим дослідженням в рамках гендерної проблематики.

Досягненням на сьогоднішній день є те, що на рівні своєї кафедри та інституту вдалося створити гендерночутливу атмосферу. Студенки і студенти все більше проникаються гендерними проблемами, із задоволенням беруть участь у дискусійному гендерному клубі і пишуть наукові роботи на дану тематику. Підтвердженням цього є призове місце, здобуте нашою студенткою у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з гендерної проблематики.

Контакти:

Ворчакова І. Є
к.політ.н., доцент кафедри політології
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського
Тел. 0506933107

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

Науково-дослідний Центр з проблем гендерної освіти та виховання учнівської та студентської молоді НАПН України – ТНПУ імені Володимира Гнатюка створено на базі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка функціонує з 2008 року. Метою діяльності Центру є вивчення шляхів еволюції системи гендерної освіти залежно від вимог ринкової економіки, духовних потреб суспільства, задач реформування освітньої і наукової систем країни сприятиме розвитку вітчизняної гендерології, оперативне поширення серед майбутніх фахівців наукової інформації шляхом випуску монографій, статей у фахових виданнях, аспірантських та магістерських, дипломних та курсових робіт, конкурсних робіт, науково-методичної літератури тощо.

Діяльність Центру реалізується за наступними напрямками:

- розробка індикаторів та принципів гендерного підходу у функціонуванні сімейних та суспільних взаємин тріади «батьки-діти-вчителі»;
- визначення принципів, змісту і методів психолого-педагогічного супроводу гендерної соціалізації дітей та юнацтва у мікро-, мезо- та макросередовищі;
- обґрунтування соціально-педагогічних механізмів впливу на статеву свідомість учнівської та студентської молоді з метою гармонізації її особистісного, професійного та громадянського зростання;
- аналіз феномену дитячої субкультури в соціогенезі: гендерний дискурс;
- розробка системи просвітницько-профілактичної роботи щодо створення безпечного сімейного та освітньо-дружнього середовища для психологічного благополуччя дитини, захисту її прав і свобод;
- проведення гендерної експертизи змісту навчально-виховного процесу, дидактичних матеріалів, реклами, ЗМІ на виявлення відкритої та прихованої дискримінації за ознакою статі;
- дослідження гендерних стереотипів як соціально-психологічного ядра сексизму; опис моделей гендерної поведінки вихованців у системі «навчальний заклад-родина-громада» та розробка антидискримінаційних практик;
- виявлення соціально-педагогічних чинників партнерської взаємодії науковців, педагогічних колективів, батьків та громадських організацій, спрямованих на модернізацію гендерно-чутливого, здоров'язбережувального та творчо-розвивального освітньо-виховного простору;
- розробка шляхів системної протидії усім видам насилля над неповнолітніми;
- поширення кращого зарубіжного та вітчизняного досвіду егалітарного виховання дітей та юнацтва та надання гендерно-чутливих послуг в рамках державних, регіональних, обласних та міських програм;
- підготовка молоді до створення егалітарної сім'ї та відповідального батьківства;

- підвищення гендерної обізнаності в учасників соціокультурної взаємодії «батьки-діти-учителі» шляхом удосконалення науково-методичного забезпечення пріоритетних напрямів співпраці педколективів з родиною та громадськими організаціями, місцевим самоврядуванням.

На даний час співробітники Центру викладають такі навчальні курси з гендерної проблематики: «Гендерна педагогіка» (3 кредити), «Історія гендерної педагогіки» (2 кредити). Впроваджено окремі гендерні модулі у зміст окремих дисциплін: «Психологія особистості» (3 кредити), «Підготовка молоді до сімейного життя» (1 кредит), «Методика викладання природничих дисциплін» (Теми: Гендерна експертиза підручників; Гендерні аспекти здоров'я та безпеки життєдіяльності), «Педагогіка психологія вищої школи» (3 модулі), «Психологія професійної діяльності» (3 модулі), «Психологія управління» (1,5 кредиту), «Психологія фізичного виховання та спорту» (2 кредити). Навчальні курси читаються на усіх факультетах і відділеннях ВНЗ.

Розроблено інтегрований навчальний курс «Гендерна освіта: теорія і практика» (3 модулі) (автори: Т.Говорун, О.Кікінежді, В.Кравець), мета якого – формування гендерного світогляду у майбутніх вчителів, впровадження ними гендерно-освітніх технологій у практику роботи школи та вузу.

Завдання курсу:

1. Розвиток гендерних компетенцій студентської молоді як ключових життєвих компетентностей в контексті найкращих практик ЄС та Болонського процесу.
2. Формування егалітарної свідомості шляхом реконструкції гендерних стереотипів як традиційних культурних обмежень.
3. Розвиток гендерної чутливості та гендерної толерантності як демократичних стратегій мислення, здатності актуалізувати і вибудовувати альтернативні до патріархальної культури життєві стратегії і схеми поведінки, реагувати на дискримінацію за ознакою статі.

Окреслено проблемне поле гендерних досліджень у контексті Національної доктрини розвитку освіти та інтеграції з європейським освітнім простором (в процесі науково-дослідної роботи Центру гендерних студій ТНПУ) в рамках шести держзамовлень МОН України на теми: “Психолого-педагогічні основи підготовки майбутніх педагогів до статевого виховання дітей та юнацтва як передумова формування особистості сім’янина” (2000-2002); “Гендерна соціалізація дитини та виховання гендерної рівності дітей та юнацтва” (2003-2005), «Гендерна освіта та виховання: перспективи розвитку» (2006-2008); “Гендерні компетенції в освітньо-професійному зростанні молоді” (2009-2011); “Гендерно-освітні технології у соціогуманітарному знанні: досвід і перспективи” (2012-2015), «Реалізація гендерного підходу в освітньо-виховний простір «навчальний заклад-родина-громада» в контексті європейської моделі демократії» (2015–2017) а саме: визначено принципи, зміст і методи психолого-педагогічного супроводу гендерної соціалізації дітей та юнацтва; обґрунтовано соціально-психологічні механізми впливу на свідомість дівчат і юнаків з метою гармонізації їх особистісного та громадянського зростання; вказано методи поширення гендерних

знань серед учнівської та студентської молоді; виявлено науково-методичні шляхи розробки і впровадження гендерно-освітніх технологій як педагогічних новацій та оптимальних моделей у підвищенні гендерних компетентностей учителів, батьків і вихователів.

Прикладні аспекти багаторічних досліджень з гендерної проблематики втілені у низці міжнародних наукових проектів: “Психологія статі та сексуальності як психологічна дисципліна для освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра та спеціаліста” (“Розвиток та впровадження нових навчальних курсів із соціально-гуманітарних дисциплін програми підтримки вищої освіти в Україні Міжнародного фонду “Відродження” (реєстр. № 561; N 14-99-7389-HES-I-ЕСР, 1.09.1999-1.09.2000), “Соціально-психологічні фактори формування гендерних орієнтацій депривованих підлітків” Агентства Міжнародного Розвитку, Посольства Канади в Україні, Канадсько-українського гендерного фонду (QGTA, 2508, 2002–2004) і Програми рівних прав та можливостей жінок в Україні (ПРООН-ЄС): “Розробка гендерних стандартів освіти в Україні”; “Подолання гендерних стереотипів у навчально-виховному процесі”; “Підготовка тренерів з підвищення гендерної обізнаності та гендерної чутливості вчителів”; “Розробка гендерно-чутливих програм для студентів педагогічних ВНЗ”; “Впровадження гендерно-чутливого підходу у дошкільну та початкову освіту” (15.09.2009–16.12.2011), проект Тернопільської обласної Асоціації жінок «Дослідження морально-етичних норм та гендерних питань у сучасних регіональних медіа» за підтримки Українського медійного проекту «У-медіа» Інтерньюз Нетворк (USAID) (2013 р.), «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками у ВНЗ» за фінансової підтримки Європейської Комісії (2013–2015 рр.), програма офісу Ради Європи в Україні «Зміцнення та захист прав дітей в Україні» (2014), «Програма розвитку фінансового сектору (USAID / FINREP-II)» (2015), «Гендерний мейнстримінг у вищих навчальних закладах України», що фінансується Фондом локальних ініціатив посольства Фінляндії в Україні (2015), TEMPUS ELITE «Освіта для лідерства, інтелекту та заохочення таланту» (за сприяння ЄК «Темпус», Інститут вищої освіти НАПНУ) (2015), «Кросмедіа і якісна журналістика» (у рамках програми Темпус IV) за сприянням ЄС (2015).

Проведено 6 Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт з напрямку «Гендерні дослідження», 7 Всеукраїнських та 6 міжнародних науково-практичних конференцій. Опубліковано 8 збірників матеріалів конференцій з гендерної тематики, 22 монографії, низку навчально-методичних посібників з грифом МОН України, статей і тез, захищено 2 докторські та 11 кандидатських дисертацій.

Щороку співробітники Центру приєднуються до Міжнародної кампанії «16 днів проти гендерного насилля» (25 листопада – 10 грудня), яка передбачає проведення низки заходів Школою гендерної рівності (керівник-Кізь О.Б.), а саме: поширення Листівки з гендерної рівності, інформаційних дайджестів, показ фільму «Les Couloirs de la violence atroce», флеш-мобів, круглих столів, проведення студентами-практикантами виховних годин з формування культури гідності в учнівської молоді у загальноосвітніх

закладах м. Тернополя, відзначення Дня гідності та толерантності (21 листопада).

Нові напрямки діяльності Центру стосуються теоретико-емпіричного аналізу гендерних відносин в українському часопросторі, примірювання й апробації європейської моделі гендерного паритету до національних реалій проведення крос-культурних досліджень гендеру в історико-культурологічній парадигмі; розробці методологічних засад побудови гендерночутливого вишу та гендерно-освітніх технологій як соціально-педагогічних інновацій в підготовці учнівської та студентської молоді до відповідального батьківства і материнства, попередження домашнього насильства, побудови партнерських взаємин.

Оксана Кікінежді – директорка Науково-дослідного центру з проблем гендерної освіти та виховання учнівської та студентської молоді НАПН України – ТНПУ імені Володимира Гнатюка, докторка психологічних наук, професорка, завідувачка кафедри психології ТНПУ імені Володимира Гнатюка

Контакти:

Тел: +38 067 67 46 026

E-Mail: Оксана Кікінежді okiki77777@gmail.com

Адреса: 46027, м. Тернопіль, вул.. М. Кривоноса, 2

Офіційний сайт університету: <http://tnpu.edu.ua>

Сторінка Центру на сайті Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти: <http://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/aboutus/49-kafedra-pedahohiky-ta-gendernoi-rivnosti-ternopilskoho-natsionalnoho-pedahohichnoho-universytetu-imeni-volodymyra-hnatiuka>

Запорізький національний університет

За ініціативою Координаційної ради, на підставі рішення Вченої ради факультету, на базі факультету соціальної педагогіки та психології 07.03.2014 р. було створено Центр гендерної освіти.

Першим найважливішим заходом Центру гендерної освіти цього етапу стала участь у науково-практичному семінарі «Гендерний аудит ВНЗ та уніфікація діяльності ЦГО». Учасниці та учасники семінару розробили та підписали меморандум про створення та діяльність Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти вищих навчальних закладів та затвердили обов'язковий пакет документів, що регламентують роботу осередків гендерної освіти. З 2014 р. мережа почала співпрацювати із Міністерством освіти та науки України у напрямі впровадження гендерних підходів в систему вищої освіти. З 2014 р. стратегічним напрямом діяльності Всеукраїнської гендерний аудит ВНЗ, методика мережі стає якого розроблено співробітницями Гендерного ресурсного центру Сумського державного університету на основі методології МОП.

Другим найважливішим заходом стало соціологічне опитування з проблеми гендерних стереотипів (грудень 2014р.) із подальшим представленням результатів на семінарі представників осередків гендерної освіти в Сумському державному університеті (лютий 2015р.). Результати цього етапу роботи істотно вплинули на перебіг подальших подій Центру гендерної освіти.

Третім найважливішим заходом центру було відкриття електронної сторінки Центру гендерної освіти та створено відкриту групу на ФБ. Сторінку створено на волонтерських засадах магістром програми «Педагогіка вищої школи» Шнуровим Дмитром за підтримки лабораторії, інформаційних систем та комп'ютерних технологій. Викладаються матеріали проведених заходів із запізненням у часі. Це необхідно для рефлексії виконаної роботи. Вся інформація, яка викладається на сайті, відображає цілі та завдання роботи Центру гендерної освіти.

Новий етап нашої роботи – проведення семінара «Гендерний аудит ВНЗ як інструмент реалізації політики рівних прав та можливостей жінок та чоловіків в освітній сфері». Учасниками семінару стали представниці та представники 16 ВНЗ України. Презентацію результатів було здійснено шляхом організації та проведення комунікативного заходу «Гендерний форум-2015».

Перспективи роботи ми бачимо у продовженні участі у діяльності Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти вищих навчальних закладів з метою впровадження гендерної рівності у систему освіти та у співпраці з МФО «Рівні можливості». Перспективним є вдосконалення механізмів та каналів обміну інформацією між зацікавленими учасниками процесу формування гендерної культури між ЦГО, Департаментом соціального захисту населення ЗОДА; Департаментом освіти і науки, молоді та спорту Запорізької обласної державної адміністрації; Запорізьким обласним центром зайнятості; Гендерним ресурсним центром (м.Запоріжжя); профспілковими організаціями вищих навчальних закладів; виховними відділами вищих навчальних закладів; психологічною службою університету; газетою «Запорізький університет»; науковою бібліотекою університету; юридичною клінікою Запорізького національного університету; центром соціологічних досліджень Запорізького національного університету; з громадськими організаціями міста у напрямку подальшого розвитку гендерночутливих практик щодо гендерного збалансування освітнього середовища ВНЗ. Дуже важливою перспективою для нас є створення курсів за вибором на магістерському рівні для підготовки соціальних педагогів, соціальних працівників і психологів для гендерночутливої соціально-виховної роботи.

На факультеті соціальної педагогіки та психології Запорізького національного університету у 2016-2017 н.р. викладаються наступні курси:

- «Гендерні дослідження».
- «Педагогіка та психологія гендеру»
- «Теоретико-методологічні засади гендерної освіти»

Контактні особи: Голованова Т.П., Пономаренко О.В.

Сумський державний університет

Гендерний центр створено у 2009 р. на кафедрі політології, соціології та психології (наразі – кафедра психології, політології та соціокультурних технологій) факультету іноземної філології та соціальних комунікацій Сумського державного університету.

Напрацювання центру:

- Розроблення та втілення у Сумському державному університеті гендерно-чутливої ініціативи «Університет – заклад, дружній до сім'ї»
- адаптація та реалізація процедури гендерного партисипативного аудиту в українських ВНЗ
- дослідження гендерного портрету Сумської області
- розроблення та впровадження дисципліни за вибором «Гендерні аспекти соціальних процесів» для студентства Сумського державного університету
- проведення регулярних досліджень – з'ясування гендерних аспектів різних сфер життєдіяльності в Сумському регіоні
- проведення регулярних інформаційних кампаній з імплементації гендерного підходу як наскрізного у всі сфери життєдіяльності

Напрями діяльності:

- об'єднання зусиль освітян, науковців, громадських організацій, влади з метою досягнення гендерної рівності;
- вивчення ситуації із впровадженням гендерної рівності у Сумській області;
- поширення об'єктивної інформації про становище чоловіків та жінок в області;
- вивчення громадської думки, організація та проведення соціологічних досліджень з питань гендерної рівності, а також моніторинг обласних ЗМІ;
- створення в області експертного середовища з гендерної проблематики;
- формування інформаційної бази, організація книжкових виставок, підбір літератури для проведення тематичних заходів;
- розробка методичної та навчальної літератури для загальноосвітніх та вищих навчальних закладів;
- проведення наукових та практичних конференцій, семінарів, «круглих столів», студентських дебатів з питань гендерної рівності та подолання гендерних стереотипів.

Директорка гендерного центру - керівниця Координаційного центру гуманітарної політики Сумського держуніверситету, завідувачка кафедри психології, політології та соціокультурних технологій **Світайло Ніна Дмитрівна**.

Контакти:

40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2, кабінет Г-711

E-Mail: ndssumdu@gmail.com

Інтернет-сторінка: <http://gendercenter.sumdu.edu.ua/>

Лабораторія гендерних досліджень Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка

1. Науково-дослідницький Центр гендерної освіти (до 2016 р. Лабораторія гендерних досліджень СумДПУ імені А. С. Макаренка)
2. Дата заснування: *30 листопада 1998 року*
3. Засновниця та керівниця: к.філос.н., доцентка Луценко Олена Анатоліївна.
4. Місце розташування, телефон:

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, навчальний корпус № 4 (5-й поверх), ауд. 517; Тел. кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності (0542) 68-59-28.

13 грудня 2016 року на базі НН Інституту педагогіки і психології та Науково-дослідницького Центру гендерної освіти СумДПУ імені А. С. Макаренка було проведено Регіональний міжвузівський науково-методичний семінар на тему: «Гендерна парадигма в освітньому просторі вищого навчального закладу». На захід було запрошено науковців і викладачів ВНЗ сумського регіону, зокрема представників Гендерного ресурсного Центру СумДУ, КЗ Сумського Обласного Інституту ППО, експертів з гендерної рівності.

Перелік гендерних курсів, які викладаються в СумДПУ імені А. С. Макаренка:

1. Гендерна педагогіка, к.ф.н., з 2002 н.р. по сьогодні к.ф.н., доцент Луценко О.А.; з 2011 н.р. к.п.н., викладач Гончаренко О.В., з 2013 н.р. к.п.н., доцент Приходько Г.В.;
2. Філософія та культура статі, з 2013 н.р., к.ф.н., доцент Луценко О.А.
3. Гендерна експертиза соціальних проектів, з 2016 н.р., к.ф.н., доцент Луценко О.А.;
4. «Основи соціально-педагогічних та гендерних досліджень», з 2015 н.р., к.п.н., доцент Приходько Г.В.

Курси, що викладались з 1996 року:

1. Історія жіночого руху в Україні, 96 – 97 н. р. к.ф.н., доцент Луценко О.А;
2. Жінка в світовій та вітчизняній культурі, 97 – 98 н. р. к.ф.н., доцент Луценко О.А.;
3. Проблема гендера в історичній науці", 98 – 99 н. р., к.ф.н., доцент Луценко О.А;
4. Гендер та психологія статевих відмінностей, 97 – 98 н.р., к.ф.н., доцент Луценко О.А;
5. Гендерна соціалізація, 99–2000; 2000-2001 н. р., к.ф.н., доцент Луценко О.А;
6. Гендерна соціалізація, 2004-2008 н. р., ст.. викладач Бут Л.О.;
7. Гендерна педагогіка, 2002-2003 н. р., к.п.н., доцент Булатова Л.О.;
8. Психолого-педагогічні проблеми гендерних стосунків у вищій школі, к.п.н., доцент Булатова Л.О.;
9. Проблема гендера в сучасній політичній теорії та практиці, 2000-2001 н. р., к.ф.н., доцент Луценко О.А;
10. Гендерні аспекти права, 2006-2008 н. р., к.ф.н., доцент Луценко О.А;
11. Соціологія статі та сім'ї, 2000-2001 н. р., ст.. викладач Бут Л.О.;
12. Вступ до гендерних досліджень, 2005-2008 н. р., к.ф.н., доцент Луценко О.А;
13. Гендерна соціологія, 2011-2015н.р., к.ф.н., доцент Луценко О.А.;
14. Гендерний аналіз в соціально-педагогічних дослідженнях, 2012-2015н.р., к.ф.н., доцент Луценко О.А.;

Курси в різний час були прочитані для студентів та магістрантів 6 факультетів СумДПУ імені А.С. Макаренка, СФ ХНУВС, КЗ ІН-ту підвищення кваліфікації вчителів, та для слухачів Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації Облдержадміністрації.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Рішенням Вченої ради Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, з метою надання методичної та науково-практичної допомоги викладачам, студентській молоді щодо впровадження в навчально-виховний процес ідей гендерної рівності, ліквідації всіх форм дискримінації, запобігання насильства в процесі реалізації державної гендерної політики в листопаді 2011 року було створено Центр гендерної освіти (далі ЦГО) в ХНТУСГ ім.П. Василенка. Це перший гендерний осередок в вищих навчальних закладах, які підпорядковуються Міністерству аграрної політики та продовольства України.

В планах ЦГО - допомогти іншим вищим навчальним закладам різних рівнів акредитації цього підпорядкування створити гендерні центри та об'єднатися в мережу. На сьогодні ЦГО ХНТУСГ ім. П. Василенка тісно співпрацює зі Слобожанським навчально-практичним центром сталого розвитку сільських територій Харківщини з пілотним проектом «Сільська жінка». Розробляється план та тематика проведення конференцій, семінарів, круглих столів, тренінгів, засідань органів місцевого самоврядування з метою визначення актуальних проблем гендерного спрямування в соціально-економічному житті сільської жінки та її сім'ї та пропозиції щодо їх усунення.

Робота Центру гендерної освіти ХНТУСГ ім. П. Василенка спрямована на досягнення рівних можливостей для всіх громадян України, формування нових підходів толерантного ставлення до чоловіків і жінок; подолання стійких стереотипів в українському суспільстві та протистояння дискримінації та насильству. Координатори та експерти ЦГО допомагають викладачам гуманітарних курсів в розробці питань з гендерної тематики.

Керівниця Центру гендерної освіти ХНТУСГ - старша викладачка кафедри філософії та історії України Омельченко Галина (galinomelchenko@gmail.com)

Контакти:

+380508271056

+380974546347

Омельченко Галина Юріївна: galinomelchenko@gmail.com

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Центр гендерної освіти створено на базі кафедри соціальної педагогіки факультету педагогічної освіти Харківської гуманітарно-педагогічної академії (на той час інституту) у вересні 2009 року. Координаторка центру – докторка педагогічних наук, професорка кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Рассказова Ольга Ігорівна.

Центр гендерної освіти є структурним науково-дослідним підрозділом академії, який забезпечує надання науково-практичної допомоги соціальним педагогам, соціальним працівникам, учителям шкіл, викладачам та студентам вищих навчальних закладів щодо впровадження ідей гендерної рівності в освітній процес шляхом імплементації гендерного аспекту до змісту соціально-гуманітарних дисциплін, проведення виховних заходів, організації науково-дослідної роботи стосовно забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації всіх форм дискримінації, запобігання насильству в усіх сферах життя суспільства, протидії торгівлі людьми тощо.

З часом було створено також ресурсний центр гендерної освіти, де накопичено літературу та додатковий матеріал з гендерної проблематики.

У межах роботи ЦГО ХГПА проводяться такі заходи, як:

- 1. Посилення у навчальних планах та навчальних програмах підготовки майбутніх фахівців компонентів з гендерної тематики.*
- 2. Проведення наукової роботи з гендерної проблематики.*
- 3. Організація систематичного проходження всіма викладачами та викладачками підвищення кваліфікації у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації, участь у тренінгах та семінарах з гендерної проблематики.*
- 4. Проведення заходів з гендерної тематики (семінари, конференції, тренінги, лекції та ін.).*

Викладачі / викладачки та студенти академії беруть активну участь у проведенні

Всесвітньої акції «16 днів проти насильства», що проходить щорічно з 25 листопада по 10 грудня. Викладачами / викладачкою кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи проводяться такі заходи, як:

- акція у підтримку людей похилого віку «Запобігання ейджизму у нашому суспільстві»;
- бесіди на тему запобігання насиллю, торгівлі людьми та іншим негативним явищам;
- круглий стіл «Профілактика насилля серед молоді» та низка тренінгів для студентів «Альтернатива насилля».
- профілактичні заходи при участі представників центрів ресоціалізації наркозалежної молоді та студентів факультету педагогічної освіти з використанням постановок форум-театру: «Стоп насильству!!!», «Ні насиллю в сім'ї», «Профілактика торгівлі людьми та сексуальної експлуатації жінок».

Метою проекту «Школа гендерного волонтерства» є підготовка групи тренерів для проведення інформаційно-просвітницьких заходів серед дітей та підлітків із питань забезпечення рівних прав та можливостей, запобігання домашньому насильству та протидії торгівлі людьми. Викладачки академії також долучилися до розробки Всеукраїнською мережею осередків гендерної освіти основ гендерного аудиту ВНЗ.

Під керівництвом викладачів кафедри соціальної педагогіки студентами факультету педагогічної освіти, майбутніми соціальними педагогами та соціальними працівниками, створено власний форум-театр.

Координаторка проекту та освітніх ініціатив Осередку гендерної освіти: **Рассказова Ольга Ігорівна**

Контакти

Тел: (057) 732-46-30; **факс:** +380 (57) 732-87-33

E-Mail: kafedra_soc_ped@i.ua

Адреса: пров. Шота Руставелі, 7, м. Харків, 61050

Офіційний сайт університету: <http://hgpa.kharkov.com> (ХГПА)

Сторінка в соціальній мережі: <http://hgpa.kharkov.com/85.html>

Сторінка на сайті Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти:

<http://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/aboutus/20-2012-03-14-22-28-21>

ГЕНДЕРНИЙ ЦЕНТР

Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова

Гендерний центр (<http://gc.kname.edu.ua/index.php/uk/>) створено з метою координації науково-практичної діяльності фахівців, викладачів, студентства з розробки та впровадження гендерних підходів у науково-дослідну роботу, навчально-виховний процес.

Напрямки діяльності

- Надання консалтингових послуг органам місцевого самоврядування в ініціації, розробці, виконанні проектів гендерного спрямування;
- Розробка ефективних технологій інтеграції впровадження гендерного бюджетування, гендерного аудиту в бюджетну політику міст, а також передачі їх зацікавленим установам;
- Підготовка проектних пропозицій з гендерної політики міст з метою залучення внутрішніх та іноземних інвестицій;
- Бенчмаркінг вітчизняних і світових методик, практик гендерного мейнстрімінгу;
- Організація та проведення навчально-практичних занять, наукових семінарів, виставок, конференцій, презентацій, у тому числі міжнародних.

Проекти

1. Організація I-IV міжнародних науково-практичних конференцій «Гендерна політика міст: історія і сучасність» (2003, 2008, 2013, 2015).
2. Проведення I-X регіонального конкурсу молодих вчених «Гендерна політика очима української молоді» (2007 -2016 рр.).
3. «Гендерне бюджетування на місцевому рівні» за підтримки Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, 2012-2014.
4. «Компанія по лобіюванню гендерних бюджетних ініціатив»; Субрегіональний офіс ООН Жінки в країнах Східної Європи і Центральної Азії, 2012.
5. «Гендерний аудит міського простору», за підтримки Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, 2013.
6. «Впровадження гендерних підходів в систему вищої освіти» (Фонд ім. Фрідріха Еберта в Україні), 2012-2014.
7. «Торгівля людьми. Захист та безпека» за підтримки Генерального Консульства Німеччини, 2014.
8. Моделі гендерного моніторингу міського простору Харкова із використанням ГІС-картографування (в рамках міжнародного проекту «Secondary city», у партнерстві з Американською асоціацією географів за підтримки Державного департаменту США), 2016-2017

Гендерна проблематика, що включена як до нормативних навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу, так і професійно орієнтованих, створює необхідну теоретичну платформу для формування у студентства світоглядної позиції, т.зв. «гендерних окулярів». Загальноуніверситетська гендерна концепція ґрунтується на розумінні того, що міський простір має бути описаний гендерною парадигмою – через особливості його сприйняття різними статеві-віковими категоріями мешканців.

В українських містах мешкає 70% громадян/громадянок країни.
Але чи є життєвий простір міста гендерно справедливим для всіх?

Центр проводить щорічний регіональний конкурс наукових робіт молодих вчених «Гендерна політика очима української молоді: слобожанський вимір». Співорганізаторами конкурсу, крім Університету, є Харківська обласна державна адміністрація, Харківська обласна організація Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги. Конкурс має широкий розголос не тільки серед студентства харківських ВНЗ, а й інших міст України, оскільки у ньому беруть участь молоді вчені Києва, Тернополя, Житомира, Полтави, Вінниці, Донецька, Луцька.

Наукова робота студентів над гендерними аспектами міського простору з часом виходить й на якісно інший рівень – інтегрується у муніципальну політику. В рамках укладених договорів про наукове партнерство Університету з Харківською міською радою, Чугуївською міською радою студентки та студенти разом з викладачами та спеціалістами виконавчих комітетів беруть участь у виконанні гендерно-орієнтованих проектів:

- «Гендерне бюджетування на місцевому рівні» (за підтримки Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні) 2012, 2013 (фото 3);
- «Компанія по лобіюванню гендерних бюджетних ініціатив»; за підтримки Субрегіонального офісу ООН Жінки в країнах Східної Європи і Центральної Азії), 2012 (фото 4);
- «Гендерний аудит міського простору» (за підтримки Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні), 2013 (фото 5-6).

Гендерний центр ХНУМГ імені О.М. Бекетова
залучає студентство до виконання гендерно чутливих
проектів благоустрою міських територій

Директорка: **Бібік Наталія Валеріївна**

61002, г. Харків, вул. Революції, 12, адмін. корпус, каб. - 228а.

Контактний телефон: +38 (057) 707-30-50

E-Mail: intdept@kname.edu.ua <https://gc.kname.edu.ua/index.php/uk/>

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Координатором діяльності у напрямку формування гендерних компетенцій та гендерно відповідальної поведінки є асистент кафедри загальної і соціальної педагогіки та психології факультету педагогіки та психології Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка Любимий Володимир Анатолійович.

Напрямок роботи: Гендерні можливості розвитку суспільства крізь призму пошуку ефективних форм молодіжної активності (технологія комунікативних дебатів)

Телефон: +38095 1924889

E-Mail: misterdl@yandex.ru

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Український центр гендерної освіти створений у 2001 році відповідно до Меморандуму Програми Розвитку ООН в Україні та НТУУ „КПІ”. Меморандум передбачає спільну роботу з імплементації гендерної компоненти в освітні програми та систему вищої технічної освіти.

Український Центр гендерної освіти при НТУУ—КПІ має багатий досвід співробітництва з гендерної проблематики, зокрема – з розробки та впровадження міжнародних програм та проектів, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у сфері науки та освіти, з наголосом на міждисциплінарному використанні новітніх інформаційних технологій. Центр пропонує участь у організації та проведенні конференцій, колоквиумів, семінарів, проведенні експертиз, співучасть у проектній та видавничій діяльності, а також обміні інформацією та досвідом з фахівцями.

Контакти:

НТУУ—КПІ, 03056, м. Київ, пр-т Перемоги, 37, корпус 7, каб. 530.

Тел.: + +38 (044) 204-92-71, <http://philosophy.kpi.ua/>

Заступниця директора з науки та методології Стребкова Юлія Віталіївна

Моб.: +38 (063) 936-80-80

E-Mail: strebkova@i.ua

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Центр гендерної освіти при Ужгородському національному університеті

Контакти: Закарпатська обл., м. Ужгород,

вул. Університетська 14, к. 232

Тел.: (050) 9146289

E-Mail: gender_center@ukr.net

https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/s_subdivisions-gender_center

Керівниця: Колодій Маріанна Михайлівна

Інформація про Центр:

Центр гендерної освіти при Ужгородському національному університеті розпочав свою діяльність у 2003 році при кафедрі педагогіки та психології Ужгородського національного університету. З 2006 року Центр діє як структурний підрозділ Ужгородського національного університету.

Напрями діяльності Центру:

1. проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з гендерних питань, попередження насильства та протидії торгівлі людьми у суспільстві;
2. підготовка та проведення досліджень з гендерних питань у суспільстві;
3. підготовка інформаційних матеріалів з актуальних гендерних проблем сьогодення, розробка соціальної реклами, проведення відповідних конкурсів;
4. підтримка громадських та державних просвітницьких гендерних ініціатив; співпраці з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, соціальними службами, закладами освіти, підприємствами, об'єднаннями громадян, іншими установами та організаціями, експертами з питань рівних прав та можливостей;
5. активізація науково-дослідної роботи студентів та викладачів з гендерних питань; участі в організації та проведенні конференцій, конгресів, форумів, круглих столів, семінарів, конкурсів, зустрічей з питань гендеру; обмін науковою інформацією;
6. підготовка інформаційних, навчальних та наукових публікацій за результатами комплексних досліджень; підготовка навчально-методичної літератури тощо;
7. організація наукових досліджень на рівні підготовки кваліфікаційних робіт бакалавра, дипломних і магістерських робіт, кандидатських і докторських дисертацій з гендерної проблематики; рецензування та опонування дослідних робіт;
8. створення тимчасових науково-дослідних колективів для проведення грантових досліджень за замовленнями різних організацій; підготовка заявок на фінансування досліджень з різних організацій та фондів.

Команда Центру

Основні результати діяльності Центру:

1. Щороку Центр видає збірник студентських науково-дослідних робіт з питань гендерних відносин, гендерної освіти, реалізації гендерної політики та забезпечення гендерної рівності – «Гендерний промінь».
2. Щороку Центр проводить різноманітні регіональні заходи у межах:
 - Всеукраїнської акції «Стоп сексизм!» (березень-квітень);
 - Міжнародної кампанії «16 днів активних дій проти гендерного насильства» (25 листопада – 10 грудня).
3. Щороку у травні та жовтні Центр проводить змагання з «гендерного спортивного орієнтування» (гендерний квест, гендерний туризм) – власна авторська методика роботи з молоддю у сфері гендерної освіти, – яка у 2009 році Міністерством освіти та науки України була визнана однією з найефективніших практик навчально-просвітницької роботи з молоддю у сфері гендерної просвіти в Україні.
4. У Центрі проводяться заняття для студентських пар, які планують чи очікують народження дитини у Школі відповідального батьківства.
5. При Центрі функціонує Школа підготовки молоді до шлюбу.
6. За ініціати́ви Центру і Закарпатського осередку Української спілки психотерапевтів та за підтримки Громадської ради при Закарпатській ОДА і обласного Управління охорони здоров'я, у 2012-2014 рр. було реалізовано проєкт «Застосування кращих практик роботи у сфері відповідального батьківства: етап підготовки до пологів».
7. Протягом 2012-2016 рр. за участі Центру реалізовано інформаційно-

просвітницьку кампанію «Заплануй сім'ю на здоров'я!», спільно з ГО «Мегасоціум» та ГО «Ужгородський прес-клуб», за фінансової підтримки Програми «Здоров'я жінок України».

- У 2014 році за ініціати́ви Центру, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» долучився до Міжнародної програми «Університет, дружній до сім'ї», у рамках проекту «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками у ВНЗ».

Поточна наукова та навчально-методична діяльність Центру:

- Фахівці Центру розробили навчальні програми та забезпечують викладання таких дисциплін: «Основи теорії гендера», «Гендер і політика», «Гендер і ЗМІ», «Гендерна психологія» та «Гендерна педагогіка».
- Протягом 2006-2016 років Центром проведено 247 тренінгів з питань гендерної освіти для вчителів і викладачів, на базі Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти, 158 тренінгів з питань впровадження гендерної політики, для державних службовців різних рівнів, а також 147 – семінарів та круглих столів з питань впровадження гендерних підходів.
- Протягом 2006-2016 рр. на базі Центру підготовані та видрукувані 17 навчально-методичних посібників, 178 наукових статей, 3 монографії та 9 довідників з гендерної тематики.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Центр гендерної освіти було створено на базі факультету соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини.

Мета діяльності Центру гендерної освіти є сприяння впровадженню та утвердженню гендерної рівності на факультеті та поза його межами шляхом надання науково-практичної допомоги викладачам та студентам щодо впровадження ідей гендерної рівності та гендерних підходів у навчально-виховний процес.

Завдання ЦГО:

- розробка та впровадження гендерного освітнього компоненту діяльності факультету;
- надання інформаційних, тренінгових та просвітницьких послуг у сфері гендерної рівності та гендерних підходів студентам (особлива увага студентам з особливими освітніми потребами) та викладачам факультету;
- проведення гендерних досліджень спільно із іншими ЦГО та студентами;
- створення інформаційної бази з гендерної проблематики;
- організація науково-дослідницьких, науково-організаційних та виховних заходів, спрямованих на дослідження, вивчення та поширення гендерної компетентності в університетському середовищі та місті через університетські та міські ЗМІ.

Центр співпрацює із Управлінням праці та соціального захисту в м. Умань, Уманським районним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, відділом у справах сім'ї та молоді Уманської міської ради, Відкритим міжнародним університетом «Україна», Всеукраїнською мережею осередків гендерної освіти, благодійним фондом «Воля», благодійною організацією «Сучасне село та місто», фундацією «Добра воля» (м. Краків, Республіка Польща).

Одним з провідних заходів є тренінгова програма «Підготовка студентської молоді до сімейного життя». Невід'ємним є кінолекторій з проблем гендерної рівності. Організовано роботу науково-дослідного гуртка «Марс-Венера» на базі Центру. Де студенти займаються дослідженням принципів гендерної рівності, контроль за дотриманням прав жінок, розвиток гендерної грамотності. Постійно відбуваються консультаційні послуги для викладачів та студентів з гендерних проблем.

Проведено ряд просвітницьких заходів для студентів:

- ✓ День батька, адже мало хто знає, що третє неділя вересня – Всенародний день батька! Була фото-виставка студентів із своїми татусями «Мій дбайливий люблячий тато».
- ✓ Лекція-бесіда акушера-гінеколога жіночої консультації м. Умань, яка розповіла студентам про статеве дозрівання, статевий процес, засоби контрацепції, негативні наслідки ранньої вагітності та абортів.
- ✓ Студентська молодь ходила на екскурсію у картинну галерею міста, де проаналізували схожість та відмінність у творчості жінок та чоловіків.

- ✓ Акція «Краса унікальності» (фотосесія студенток із нозологіями).
- ✓ Конкурс у студентському гуртожитку «Кімната щастя», де виявлено, що під щастям розуміють хлопці та дівчата.
- ✓ Лекція Тамари Злобіної «Гендерний розпад».

Центр гендерної освіти впевнено йде на шляху свого розвитку. Активісти та учасники Центру організували рух буккросингу з метою того, щоб підкреслити, що книги не бувають жіночими або чоловічими. Центр гендерної освіти набрав такої потужної сили, що буде впроваджено в навчальний план нова дисципліна «Гендерна соціалізація».

Контактна особа: Войтовська Алла Іванівна, викладачка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи факультету соціальної та психологічної освіти (alla.voytovskaya@gmail.com).

Центр гендерної освіти Луцького національного технічного університету

Центр гендерної освіти Луцького національного технічного університету (далі ЦГО Луцького НТУ) створений на базі кафедри інженерної педагогіки, психології та українознавства у вересні 2013 р. (Положення про Центр гендерної освіти Луцького НТУ, Наказ № 2 від 26.09.2013 р.).

Мета діяльності ЦГО – формування гендерночутливого середовища студентського-викладацького простору, підвищення рівня гендерної культури університету шляхом проведення дослідницької та інформаційно-просвітницької діяльності.

Основні завдання ЦГО

- Гармонізація гендерної диспропорції (асиметрії) між студентами різних статей технічного вузу.
- Формування гендерного паритету відносин студентського-викладацького простору університету.
- Об'єднання зусиль дослідників у вирішенні завдань наукової розробки гендерних проблем; налагодження співробітництва з іншими науково-дослідними установами, навчальними закладами та громадськими організаціями.
- Організація та проведення семінарів, конференцій, круглих столів, тренінгів з гендерної проблематики.
- Надання психолого-педагогічної та превентивно-освітньої допомоги студентській молоді щодо питань гендерного самопочуття та комфорту.
- Здійснення соціальної профілактики, соціального патронажу, соціального обслуговування та соціальної реабілітації студентської молоді з питань гендерної рівності.
- Формування гендерного світогляду студентства, який би підняв рівень гендерної культури студентського міського простору, і вузівського, зокрема, і протидіям будь якій формі гендерного дискомфорту чи насильства.
- Розробка методичних рекомендації щодо діагностики та психокорекції поведінки з гендерної проблематики.
- Ознайомлення широкої громадськості з діяльністю Центру за допомогою засобів масової інформації.

З 2013 р. по 2015 р. Луцький національний технічний університет, як вуз-партнер, реалізовував спільний з Сумським державним університетом трирічний проект «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками у вищих навчальних закладах» за підтримки Європейської комісії.

У листопаді 2014 р. Центр гендерної освіти Луцького НТУ долучився до Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти у ВНЗ і активно співпрацює з нею по даний час.

У 2015 році Луцький національний технічний університет брав участь у проєкті

«Гендерний мейнстримінг у вищих навчальних закладах України», що фінансувався Фондом локальних ініціатив посольства Фінляндії в Україні. У вузі був здійснений гендерний аудит, результати якого були представлені на підсумковій конференції у м. Суми.

Детальніше про роботу Центру гендерної освіти Луцького національного технічного університету можна дізнатися на офіційному сайті університету а також за посиланнями:

ВЕБСАЙТ: [Lutsk-ntu.com.ua](http://lutsk-ntu.com.ua)

<http://lutsk-ntu.com.ua/uk/inzhenernoyi-pedagogiki-psihologiyi-ta-ukrayinoznnavstva>

<http://lutsk-ntu.com.ua/uk/centr-gendernoyi-osviti>

Контакти:

м. Луцьк,

вул. Львівська, 75

кафедра інженерної педагогіки психології та українознавства

Корпус В, ауд. 260

Тел.: (0332) 74-61-40

Е-Mail: ippu@lntu.edu.ua

Керівниця ЦГО Луцького НТУ

к. іст. наук, доцент Ірина Вікторівна Сушик

SushykIryna@gmail.com

<http://lutsk-ntu.com.ua/uk/centr-gendernoyi-osviti>

Завідувачка кафедри інженерної педагогіки, психології та українознавства Оксана Жук (зліва) та керівниця центру гендерної освіти Луцького НТУ Ірина Сушик (справа).

Результати гендерного аудиту Луцького НТУ

ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ СКЛАДОВОЇ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У ЛУЦЬКОМУ ІНСТИТУТІ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»

Кафедра документознавства, інформаційної діяльності та комп'ютерних технологій

Дисципліна: Практична стилістика ділових паперів

Нормативна

Курс: 1

Галузь знань 01 Освіта, 22 Охорона здоров'я, 08 Право, 12 Інформаційні технології, 24 Сфера обслуговування, 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 016 Спеціальна освіта, 227 Фізична реабілітація, 081 Право, 123 Комп'ютерна інженерія, 242 Туризм, 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Ступінь підготовки: бакалавр

Тема: Спілкування як інструмент професійної діяльності

Опис: Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування. Невербальні компоненти спілкування. **Гендерні аспекти спілкування.** Поняття ділового спілкування.

Дисципліна: Основи корпоративної культури

Вибіркова

Курс: 1

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Ступінь підготовки: магістр

Тема: **Лідер/ка і його/її роль в становленні корпоративної культури**

Опис: Лідер/ка як організатор/ка корпоративної культури. Роль лідера/ки на різних етапах розвитку підприємства. Роль лідера/ки у партнерських взаємовідносинах, стратегічних альянсах. Поведінка лідера/ки у критичних ситуаціях.

Дисципліна: Стилiстика ділового мовлення та редагування службових документів

Вибіркова

Курс: 3

Галузь знань 0201 Культура

Спеціальність 6.020105 Документознавство та інформаційна діяльність

Ступінь підготовки: бакалавр

Тема: Стилiстичне використання іменників.

Опис: Особливості стилістичного використання категорії роду іменників. Рід відмінюваних іменників. Рід невідмінюваних іменників. Іменники, що мають варіантні форми роду. Літературна норма визначення граматичного роду складноскорочених слів та невідмінюваних іменників іншомовного походження. **Рід іменників на позначення професій і посад жінок.** Категорія числа іменників, випадки вживання однини в значенні множини. Категорія відмінка. Словозмінні паралелі, що залежать або не залежать від семантики слова. Кличний відмінок іменників. Звертання, що складається з кількох назв.

Дисципліна: Лінгвістичні основи документознавства

Вибіркова

Курс: 2

Галузь знань 0201 Культура

Спеціальність 6.020105 Документознавство та інформаційна діяльність

Ступінь підготовки: бакалавр

Тема: Морфологія. Повнозначні частини мови.

Опис: ...Іменник. Рід невідмінюваних іменників. Поділ іменників на відміни. Правопис відмінкових закінчень іменників II відміни у родовому відмінку. Невідмінювані іменники і способи вираження їх відмінкових значень...

Дисципліна: Організація діяльності прес-служб

Вибіркова

Курс: 4

Галузь знань 0201 Культура

Спеціальність 6.020105 Документознавство та інформаційна діяльність

Ступінь підготовки: бакалавр

Тема: **Особливості спілкування прес-секретарів/арок із журналістами/ками.**

Опис: Етапи відносин прес-секретарів/арок із журналістами/ками. Основні принципи роботи з представниками/цями мас-медіа. Правила роботи прес-секретарів/арок із журналістами/ками. Рекомендації та поради для роботи з мас-медіа. Співпраця журналістів/ок і прес-секретарів/арок.

Кафедра фізичної реабілітації та соціального забезпечення

Дисципліна: Політологія

Нормативна

Курс: 3

Галузь знань 0201 Культура, 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я, 1401 Сфера обслуговування, 1301 Соціальне забезпечення, 0305 Економіка та підприємництво, 05010 Інформатика та обчислювальна техніка

Спеціальність 6.020105 Документознавство та інформаційна діяльність, 6.010203 Здоров'я людини, 6.140103 Туризм, 6.130102 Соціальна робота, 6.030508 Фінанси і кредит, 6.050103 Комп'ютерна інженерія.

Ступінь підготовки: бакалавр

Тема: Політичні партії і виборчі системи.

Опис: Партія як політичний інститут. Виникнення та еволюція політичних партій. Класичні теорії політичних партій і партійних систем. Сутність і місце партій у політичному процесі. Основні ознаки партій. Типологія політичних партій. Внутрішні й зовнішні функції політичних партій в суспільстві.

Поняття і типи партійних систем. Можливості й недоліки різних типів партійних систем. Опозиція та її роль у політичному житті.

Характеристика місця та ролі політичних партій у політичній системі сучасної України. Конституція України про свободу та умови об'єднання громадян у політичні партії.

Сутність виборчої системи і типологія виборів. Виборча система: поняття, основні типи. Структурні компоненти виборчої системи: виборче право і виборча процедура. Референдум як особлива форма виборчої активності.

Електорат. Імідж кандидата/ки. Політичний маркетинг. Виборчі блоки і стратегія виборчих кампаній. Політичний імідж лідерів/ок.

Пропорційна та мажоритарна система обліку й підрахунку голосів. Різновиди

пропорційної системи. «Змішана» виборча система.

Вибори й виборча система сучасної України: особливості функціонування.

Дисципліна: Політологія

Нормативна

Курс: 3

Галузь знань 0201 Культура, 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я, 1401 Сфера обслуговування, 1301 Соціальне забезпечення, 0305 Економіка та підприємництво, 05010 Інформатика та обчислювальна техніка

Спеціальність 6.020105 Документознавство та інформаційна діяльність, 6.010203 Здоров'я людини, 6.140103 Туризм, 6.130102 Соціальна робота, 6.030508 Фінанси і кредит, 6.050103 Комп'ютерна інженерія.

Ступінь підготовки: бакалавр

Тема: Політичні еліти і політичне лідерство

Опис: Людина в системі суб'єктів політики. Політична позиція особи. Прояви політичної пасивності і аполітичності. Політична поведінка, її прояви і типи. Конформізм.

Політична соціалізація особи, її завдання, фази та функції. Типи політичних людей: рядовий/а член/киня суспільства, рядовий/а член/киня громадської організації, член/киня політичної організації, громадянський діяч/ка, професійний/а політик/иня, політичний/а лідер/ка.

Поняття і сутність політичного елітаризму. Класичні теорії еліт (В. Парето, Г. Моска, Р. Міхельс). Концепція «національної аристократії» В. Липинського. Сучасні концепції еліт. Правляча еліта та її склад: політична еліта, бюрократична, ідеологічна та комунікаційна еліти. Типологія політичної еліти. Шляхи формування політичних еліт.

Природа і соціальна суть політичного лідерства. Характерні риси і функції **політичного/ї лідера/ки**. Генеза класичних поглядів на політичне лідерство (Н. Макіавеллі, З. Фрейд, Р. Такер, М. Вебер). Якості політичного/ї лідера/ки. Проблеми формування політичних еліт і політичних лідерів/ок в сучасній Україні.

Упорядниця Т. Й. Жалко, кандидатка філологічних наук, завідувачка кафедри документознавства, інформаційної діяльності та комп'ютерних технологій Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ЦЕНТР ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ ЛУЦЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

У 2012 р. в навчальному закладі створено Центр гендерної освіти як структурний науково-методичний, навчально-виховний підрозділ Луцького педагогічного коледжу.

Керівниця ЦГО – Галина Єрко, координаторки роботи ЦГО – Світлана Вірста, Лариса Констанкевич, Ірина Ковальчук, Ірина Чемерис.

На базі ЦГО функціонує створений 2009 року гендерний інтерактивний театр «Дзеркало» (керівниця – І. Чемерис). Із 2014 року при Центрі гендерної освіти діє кіноклуб медіа-просвіти з прав людини Docudays UA «Десята муза» (координаторка – І. Ковальчук).

Протягом свого функціонування ЦГО напрацьовано наступне:

- реалізація проекту «Вивчення життєвих навичок як метод попередження насильства» за сприяння Всеукраїнської громадської організації «Жіночий консорціум України» та за фінансової підтримки БІСЕ Франція (Міжнародне Католицьке Бюро Дитини), ВОГО «Гендерний центр». Проект реалізовано на базі ЗОШ І–ІІІ ступенів № 23 м. Луцька;
- участь у проекті «Гендерна абетка для медіа» ВОГО «Волинський прес-клуб» і ВОГО «Гендерний центр». Проект підтримано «Українським медійним проектом» (У-Медіа), що реалізується Міжнародною організацією Інтерньюз в Україні за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку;
- участь у проекті «Гендерний мейнстримінг у вищих навчальних закладах України», що фінансувався з гранту Посольства Фінляндії в Україні за програмою Фінського фонду місцевого співробітництва 2015;
- організація та проведення (не)конференції міні-EdCamp Lutsk – 2016 за підтримки відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні;

- участь у реалізації проекту «Права людини: знати, захищати, поважати». Ініціатива здійснювалась в межах мікрогранту проекту Центру правових та політичних досліджень «СІМ» «Активізація громадянського суспільства шести областей України для подолання стереотипів та інтеграції ВПО у життя громад «Декалог примирення», підтриманого The Black Sea Trust, проекту Фонду Германа Маршалла (Project of the German Marshall Fund of the United States);
- долучення до Всесвітнього Дня Гідності (Global Dignity Day) – 21 жовтня;
- співпраця з Департаментом соціального захисту населення Волинської обласної державної адміністрації;
- доручення до соціальної ініціативи «Безпечний Луцьк: гендерний моніторинг центральної частини міста»; проведення аудиту безпеки території біля гуртожитку Луцького педагогічного коледжу;
- щорічна міжвузівська науково-практична конференція «Методологічні та методичні проблеми викладання соціально-економічних дисциплін у сучасному освітньому процесі», секція «Гендерна освіта як чинник інтеграції України до світової спільноти»;
- щорічна організація та проведення Міжнародної акції «16 днів проти гендерного насилля»;
- щорічний науково-практичний семінар «Гендерні студії»;
- конкурс відеороликів «Гендер – це ...», «Змінюємо гендерні стереотипи»;
- проведення дебатних ігор, виховних годин, «круглих столів», усних журналів, тренінгів тощо.

Підрозділи Центру гендерної освіти

Гендерний інтерактивний театр «Дзеркало» ЦГО

Театр створено 2009 року на базі Луцького педагогічного коледжу за сприяння ВОГО «Гендерний центр» у рамках проекту «Гендер – у школу» за підтримки посольства Фінляндії в Україні та МГО «Школа Рівних Можливостей» (м. Київ) на волонтерських засадах. Мета театру – ефективна просвітницька робота серед молоді за інноваційною інтерактивною методикою.

Кіноклуб медіа-просвіти з прав людини Docudays UA «Десята муза» ЦГО

Кіноклуб медіа-просвіти з прав людини Docudays UA створено 2014 року. Основною метою його діяльності є проведення регулярних некомерційних показів документальних та навчальних кінофільмів про права людини з освітньою та правопросвітницькою метою.

Контакти:

43010, Україна, м. Луцьк, просп. Волі, 36, каб. 58.

Інтернет-сторінка: <https://sites.google.com/site/gcolpk/home>.

Сторінка у Фейсбуці: <http://bit.ly/2hrmWc3>.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Кафедра психології

Робоча програма інтегрованого курсу «Гендерна психологія і педагогіка»

напрямок підготовки	0101 Педагогічна освіта
спеціальність	Початкова освіта
факультет	Початкової освіти та філології

Авторка: Тафінцева Світлана Ігорівна, кандидатка педагогічних наук, викладачка кафедри психології.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Інтеграція гендерного підходу у систему вищої освіти необхідна не лише для дотримання міжнародних і державних законів та впровадження гендерної ідеології у практику освітніх закладів, але й для якісної професійної підготовки сучасного вчителя початкової школи.

Гендерний підхід до освіти й виховання виступає одним з концептуальних принципів, що вимагає змінити традиційний (безособовий) вектор педагогічних дій – не зводити реальне розмаїття хлопців/дівчат до однаковості типологій жіноче/чоловіче, а з розумінням ставитися до прояву варіативності (у жіночому/чоловічому як способах і стилях поведінки, захоплень, вибору та ін.), визнавати непереборність і цінність індивідуальності.

Мета: ознайомити студентів із основами гендерної психології та гендерної педагогіки, сприяти формуванню педагогічних та психологічних знань, умінь, навичок необхідних для студентів у їхній майбутній професійній діяльності: вчитель початкової школи.

В результаті вивчення даного курсу студенти повинні знати:

- категоріальний апарат гендерної психології та гендерної педагогіки;
- методологічні основи гендерної психології та гендерної педагогіки;
- основні напрями дослідження в сфері гендерної психології та гендерної педагогіки;
- історію виникнення та розвитку гендерного підходу в освіті (вітчизняний та зарубіжний досвід);
- місце і взаємозв'язок гендерної психології та гендерної педагогіки з іншими науками, які мають відношення до виховання учнів початкової школи;
- основні закономірності гендерного розвитку особистості, зокрема молодшого шкільного віку;
- особливості та труднощі соціалізації хлопчиків та дівчаток молодшого шкільного віку;
- наслідки порушення гендерної ідентичності та гендерно рольової поведінки у

молодшому шкільному віці;

- негативні наслідки гендерних стереотипів та їх подолання в педагогічній практиці початкової школи;
- практичні методи реалізації гендерного підходу у вихованні молодших школярів.

В результаті вивчення даного курсу студенти повинні уміти:

- аналізувати та інтерпретувати педагогічні явища, теорії та концепції з точки зору гендерного підходу;
- укласти психологічну характеристику особистості молодшого школяра з врахуванням гендерних аспектів;
- розв'язувати психолого-педагогічними методами гендерні конфлікти;
- проектувати та оцінювати ефективність освітнього процесу початкової школи у відповідності із гендерними особливостями його учасників;
- розробляти та реалізовувати індивідуально-орієнтовані програми, які спрямовані на подолання труднощів навчання та адаптації освітнього середовища з позиції гендерного підходу;
- використовувати способи, прийоми і методи організації навчально-виховного процесу з урахуванням даних гендерної педагогіки та гендерної психології.

Програма навчальної дисципліни

Обсяг аудиторних занять 28 годин (лекцій – 20 год, семінарських, практичних – 8 год). Самостійна робота – 26 год. Навчальна дисципліна «Гендерна психологія та педагогіка» є важливою складовою частиною психолого-педагогічної підготовки студентів факультету початкової освіти та філології.

Змістовий модуль 1. «Гендерна психологія».

Тема 1. Основні засади гендерної психології (основні питання теми: характеристика предмета і завдання гендерної психології; методи дослідження у гендерній психології; основні теорії гендеру у психологічному вимірі).

Тема 2. Соціально-психологічні основи гендерної ідентичності молодшого школяра (основні питання теми: проблеми ідентичності особистості у психологічній науці; особливості гендерної ідентичності у молодшому шкільному віці; підходи до формування гендерної ідентичності учня; етапи формування гендерної ідентичності школяра; види гендерної ідентичності).

Тема 3. Гендерна соціалізація, гендерні стереотипи та ролі у молодшому шкільному віці (основні питання теми: сутність і чинники соціалізації особистості; соціально-психологічна природа стереотипізації; психологічні та соціальні функції гендерних стереотипів; основні інститути та агенти гендерної соціалізації у молодшому шкільному віці).

Змістовий модуль 2. «Гендерна педагогіка».

Тема 1. Гендерний підхід у педагогіці (основні питання теми: впровадження гендерного підходу в освіту; концепції гендерного підходу в педагогічній освіті; методологічна основа гендерного виміру в освіті; теорії гендерної освіти та виховання).

Тема 2. Вихідні положення гендерної педагогіки (основні питання теми: понятійний апарат гендерної педагогіки; короткий історичний огляд становлення гендерної педагогіки; зарубіжний досвід впровадження гендерних підходів у школу; гендерне виховання особистості; категорія гендерної освіти; методологічна концепція гендерної освіти; гендерна культура як результат гендерного виховання; механізми реконструкції гендерних стереотипів учителів гендерні аспекти професійної діяльності педагогів).

Тема 3. Гендерний аспект початкової освіти (основні питання теми: загальне поняття про гендерну освіту початкової школи; актуальні проблеми гендерної педагогіки початкової школи; гендерна сегрегація в системі початкової освіти; роздільне навчання і виховання дітей різної статі; гендерні стереотипи у шкільних підручниках початкової школи).

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Центр гендерної освіти (надалі – Центр) створено при Студентській соціальній службі для молоді Житомирського державного університету імені Івана Франка 17 квітня 2007 року. Метою діяльності Центру є популяризація та розповсюдження гендерних знань, підвищення рівня гендерної культури молоді, стимулювання гендерної самоосвіти, а також упровадження гендерного підходу у навчально-виховний процес.

До основних *напрямів* діяльності Центру належать наступні: створення інформаційних ресурсів із гендерної проблематики для учасників освітнього процесу; розробка і сприяння впровадженню навчальних курсів із гендерної тематики у вищій та загальноосвітній школі; здійснення просвітницької діяльності з популяризації егалітарних цінностей; проведення гендерних досліджень.

Центр діє на громадських засадах, тому волонтерство – це спосіб організувати ефективну роботу. З 2008 по 2012 рр. на базі Центру активно діяв волонтерський загін „Паритет”, робота якого спрямована на поширення гендерних знань, популяризацію ідеї гендерної рівності. У 2012 році активістками Центру, переможницями програми Українського жіночого фонду «Перший крок до успіху», було створено Житомирську обласну молодіжну громадську організацію «Паритет». Тому робота Центру гендерної освіти з 2012 р. і до сьогодні проводиться у співпраці з означеною громадською організацією і має характер проектної діяльності.

Центр має досвід проведення гендерних тренінгів та майстер-класів, видання гендерно-тематичної газети („Акцент”), проведення гендерних досліджень, організації акцій та заходів на гендерну тематику, створення мережі гендерних відеоклубів на базі навчальних закладів області тощо.

Для оптимізації діяльності Центру видано **методичні рекомендації „Підготовка волонтерів до реалізації ідеї гендерної рівності” та „Методичні рекомендації з організації та проведення гендерних відеоклубів”**.

Центром ініційовано та проведено низку масових заходів на гендерну тематику. Зокрема, Житомирський обласний конкурс фоторобіт „Оголошуємо тендер на гендер”, масову наочну акцію „Стоп сексизм!” (спрямовану на подолання гендерних стереотипів у рекламі), круглий стіл „Сексизм у рекламі: до питання соціальної відповідальності”, Конкурс студентських наукових робіт із гендерної тематики, Ярмарок гендерних інновацій Житомирської області та ін.

Свідченням соціальної активності волонтерів/волонтерок Центру є розроблені та реалізовані ними авторські проекти (за підтримки громадських організацій). Так, на базі Центру було реалізовано проект „Соціалізація жіночої студентської молоді, в тому числі молодих матерів” за підтримки Українського Жіночого Фонду, що мав на меті підвищення спроможності до працевлаштування студенток-випускниць, у тому числі молодих мам. Також реалізовано проект „Гендерна просвіта молоді Житомирщини”, що передбачав проведення гендерного геокешінгу, серії тренінгів для сільської молоді та шість випусків молодіжного інформаційного гендерно-чутливого видання „Акцент”. Проект „Школа молоді сім’ї” був спрямований на популяризацію партнерських засад побудови сім’ї. Центр брав активну участь у реалізації наступних проектів: „Створення мережі гендерних відеоклубів у Житомирській області”, „Інформаційна кампанія з подолання насильства між близькими людьми „Залишайся людиною” (за підтримки проекту Європейського Союзу) та ін.

Значущість проектів полягала в тому, що до їх розробки та реалізації були залучені як викладачі, експерти Центру, так і студенти. Ці соціальні ініціативи мали позитивний ефект, оскільки формували активну громадську позицію, привертали увагу до гендерних проблем молоді, стимулювали розвиток лідерства та сприяли формуванню навичок роботи у команді.

Центр є гендерним *експертним осередком області*, оскільки активісти мають відповідні наукові напрацювання, необхідний практичний досвід, проходять міжнародні стажування та є сертифікованими тренерами з гендерної політики та освіти, гендерного бюджетування, з питань репродуктивного здоров'я та лідерства.

Директорка Остапчук О.Л. входить до складу консультативно-дорадчих структур органів влади та місцевого самоврядування. Наразі активісти Центру ефективно здійснюють такі види діяльності, як проведення досліджень, розробка методичного інструментарію та інформаційної продукції, консультативна допомога, тренінгова діяльність, науковий супровід соціальних проектів.

Протягом 2010-2014 рр. активісти Центру були залучені у якості експертів до проектів, що реалізовувалися управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради, зокрема „Гендерне обличчя Житомира: вчора, сьогодні, завтра”, „Імплементація гендерного бюджетування у систему позашкільної освіти м. Житомир”, „Гендерне бюджетування на місцевому рівні”. Брили участь у проведенні двох досліджень з таких тем: „Гендерні аспекти функціонування та фінансування системи позашкільної освіти м. Житомира”, „Дослідження запитів школярів стосовно послуг позашкільної освіти м. Житомира”. Практична цінність полягає в тому, що рекомендації означених досліджень включені до Міської соціальної цільової програми утримання і розвитку позашкільної освіти на період до 2015 року.

Підготувала:

Остапчук Олена Леонідівна,

кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри соціальних технологій,

директорка Центру гендерної освіти

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Центр гендерної освіти створено за рішенням Вченої ради університету у листопаді 2011 року. Центр об'єднує фахівців з гендерної проблематики. Ініціативна група осередку - фахівці педагогічних спеціальностей. Осередок функціонує на базі Навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва, який входить до складу університету.

Мета діяльності Центру – розповсюдження гендерних знань, інтеграція гендерного підходу в освіту та практичну педагогічну діяльність, підвищення рівня гендерної культури молоді, сприяння гендерній рівності в українському суспільстві та ліквідації всіх форм дискримінації і гендерного насильства.

Основні напрямки діяльності Центру - науково-дослідна та навчальна діяльність, консультативна та просвітницька робота, соціальне партнерство.

Науково-дослідна та навчальна діяльність представлена розробкою та впровадженням навчального курсу «Основи гармонізації гендерних взаємин», що викладався протягом 2011-2013 років для студентів, що навчаються за спеціальностями «Соціальна робота» та «Соціальна педагогіка». Центральна ідея, покладена в основу програми курсу - визначити та проаналізувати проблематику гендерних відносин у різних сферах сучасного життя з точки зору соціальної роботи, окреслити шляхи попередження і подолання дисгармонійних та конфліктних проявів.

Також у рамках наукового напрямку діяльності Центром здійснюється підготовка наукових робіт з гендерної проблематики, проведення науково-практичних конференцій (Всеукраїнський науково-практичний семінар «Інноваційні підходи ВНЗ у впровадженні гендерної рівності: в навчанні, дослідженнях, просвіті громади», 2016 р.). Активісти осередку стали учасниками близько 30 науково-практичних конференцій з гендерної проблематики різного рівня, у тому числі – за кордоном.

З 2018 року заплановано викладання дисципліни «Гендерне виховання» для студентів, що навчаються за спеціальностями «Дошкільна освіта» та «Початкова освіта».

Консультативна та просвітницька робота - проведення просвітницьких заходів для студентів та педагогічних працівників, консультування з питань міжстатевого спілкування, правова допомога у ситуаціях гендерної дискримінації та насильства. У просвітницькій діяльності Центр переважно орієнтується на використання інтерактивних форм роботи, що становлять інтерес для молоді: тренінги, зустрічі за технологією «Open Space» («Відкритий простір»), квести.

Традиційний для Центру - щорічний квест «Шлях до гармонії». Набір завдань маршруту у парковій зоні, спрямований і на розвиток гендерної компетентності майбутніх педагогів. У 2016 році до участі у квесті долучилися і студентів інших ВНЗ Черкас та області.

У рамках Всеукраїнської акції «16 днів проти гендерного насильства» у листопаді 2016 року було організовано патріотичний флеш-моб «Будуймо майбутнє без насильства», у якому взяли участь більше 100 студентів та викладачів університету.

Центр активно співпрацює із Управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту Черкаської ОДА, Черкаським обласним молодіжним ресурсним центром, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, громадськими організаціями «Волонтер Черкащини» та «Черкаський правозахисний центр».

Співпраця Центру гендерної освіти з громадським сектором: 9 травня 2016 р. проведено зустріч із представниками Української Гельсінської спілки з прав людини (УГСПЛ) у Черкаській області на тему «Права дитини в Україні і світі: виклики сьогодення».

Активні студентки-волонтерки Центру регулярно під час практики проводять для вихованців дитячих садочків цикл занять, спрямованих на попередження потрапляння

дитини у небезпечній ситуації на тему: «Небезпечні незнайомці». Для учнів початкових класів запроваджено інтерактивну гру «Карта прав дитини».

Протягом 2013-2015 років Центр виступив партнером проекту «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками у вищих навчальних закладах» що виконувався Сумським державним університетом за підтримки ЄС в рамках ініціативи «Університет, дружній до сім'ї». Завдяки інформаційній та методичній підтримці проекту у Черкаському національному університеті започатковано серію зустрічей для студентської молоді «Основи сімейного щастя», на яких учасники мають змогу обговорити способи успішного поєднання сімейного та професійного життя, шляхи побудови гармонійних взаємовідносин із шлюбним партнером, переваги відповідального батьківства. Також розроблено проект «Дитячий простір», мета якого – підвищити рівень якості навчання та виконання професійних обов'язків серед викладачів та студентів університету (особливо тих, які мають дітей дошкільного віку) шляхом створення і облаштування дитячого простору у стінах університету.

Інформація про керівника осередку.

Координаторка Центру гендерної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (на громадських засадах) – **Наталія Байдюк**, викладачка кафедри початкової освіти, співзасновниця ГО «Черкаський правозахисний центр», член Громадської ради з гендерних питань при МФО «Рівні можливості» у Верховній Раді України, член Ради Черкаської ОДА з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми, член комітету із стратегічного розвитку м. Черкаси, авторка більше 30 наукових праць з гендерної проблематики.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Центр гендерних досліджень і комунікацій (далі Центр) є структурним підрозділом ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, що об'єднує фахівців із гендерної проблематики.

Діяльність Центру спрямована на виконання наказу Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України (МОНМСУ) «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіті» від 10.09.2009 р. № 839, реалізацію державних та регіональних програм, на утвердження гендерної рівності в українському суспільстві.

Метою діяльності Центру є активна участь у процесі формування та закріплення у світогляді української громадськості сучасних гендерних тенденцій.

Завдання діяльності Центру включають у себе такі **напрями роботи**:

1. Інформаційний:

- поширення позитивного вітчизняного і світового досвіду в сфері реалізації ідей гендерної рівності;
- пропаганда та розповсюдження гендерних знань;
- інтеграція гендерного підходу в освіту;
- встановлення гендерної рівності в українському суспільстві;
- надання інформаційної та консультативної допомоги всім бажаючим, щодо підвищення рівня гендерної чутливості;
- створення інформаційних ресурсів (власний сайт <http://gender-ck.inf.ua/> , бібліотеки, друкованого видання тощо).

2. Виховний:

- підвищення рівня гендерної культури студентської молоді;
- запровадження гендерної складової у процесі підготовки майбутніх фахівців із метою підвищення гендерної чутливості та формування професійної готовності до гармонізації гендерних взаємин.

3. Науково-дослідний:

- розробка наукових та науково-методичних матеріалів, спрямованих на попередження гендерного насильства, гендерної дискримінації та гармонізацію гендерних взаємин у суспільстві;
- проведення наукових досліджень у сфері гендерних відносин, соціалізації та шляхів впровадження гендерної рівності;
- організація та проведення науково-практичних конференцій, наукових семінарів, круглих столів, форумів, дискусій, зустрічей з науковцями, державними та громадськими діячами тощо.

4. Навчальний:

- розробка та впровадження навчальних курсів із гендерної проблематики;
- написання підручників, навчальних та навчально-методичних посібників із даної теми;
- організація та проведення просвітницьких заходів: курсів, інтерактивних семінарів

5. Зовнішні зв'язки:

- співпраця з організаціями державної влади на регіональному та місцевому рівнях, представництвами міжнародних організацій та фондів, неурядовими та громадськими організаціями, навчальними закладами всіх ступенів та рівнів акредитації.

Контакти:

Місце розташування Центру: 18000, м. Черкаси, бул. Шевченка, 81, каб. 519^А.

Сайт Центру: <http://gender-ck.inf.ua>

Центр у соціальних мережах:

<https://www.facebook.com/groups/gender.ua/>

https://www.youtube.com/channel/UCCcryEI_arnm_0ERzaNJz7w

https://twitter.com/gender_ck

Чернігівський національний технологічний університет

Центр гендерної освіти Чернігівського національного технологічного університету створений 7 грудня 2015 року, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 10.09.2009 № 839 «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіті», рішенням Вченої ради ЧНТУ від 30 листопада 2015 р.

Мета діяльності ЦГО ЧНТУ: надання науково-практичної допомоги викладачам та студентам щодо впровадження ідей гендерної рівності у навчально-виховний процес шляхом посилення гендерного компоненту у змісті дисциплін, проведення виховних заходів, організації науково-дослідної роботи для забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, ліквідації всіх форм дискримінації, запобігання насильству у всіх сферах життя суспільства, протидії торгівлі людьми тощо.

Основні напрями роботи:

- науково-дослідницька діяльність;
- просвітницька діяльність;
- проектна діяльність.

Керівник ЦГО ЧНТУ: кандидат філософських наук, доцент Н.А. Ємець

Контакти:

м. Чернігів, вул. Козацька 1А, корпус 8, каб. 207.

Керівниця ЦГО: Наталія Ємець

Тел: (046) 272 40 75

E-Mail: yemets2014@gmail.com

<https://stu.cn.ua/staticpages/gender/>

[illegible]

Магістерська програма зі спеціальності “Соціологія” за освітньою програмою “Гендерні студії” дає можливість оволодіти фаховими знаннями та навичками для проведення соціологічних досліджень, здійснення аналітики явищ та процесів пов’язаних з гендерними відносинами. Гендерні студії є міждисциплінарним полем дослідження сучасних явищ та процесів, соціальних змін, проблематики гендерних нерівностей, ключових елементів феміністичної і квір - теорії та практик громадського активізму.

Мови навчання: українська та англійська